Batxillerat d’Arts Plàstiques, Imatge i Disseny
Institut Poeta Maragall, Barcelona
Matèria: Volum
Tema: Land Art
Professor: Abel Figueres

Land Art (I)

(Aquest PowerPoint està pensat concretament per il·lustrar, acompanyar i completar la programació i els dossiers d’apunts de la matèria de Volum del Batxillerat d’Arts Plàstiques, Imatge i Disseny. Però també pot servir per a qualsevol estudiant o persona interessada en el coneixement de l’art en general i en el de l’escultura en particular).

LAND ART

(*earthworks*, *earth art*, art ambiental, etc.)

- A mitjans de la dècada dels anys 60 del segle XX, diversos artistes nord-americans i europeus van començar a realitzar obres als espais naturals, fora dels ambients tradicionals de les sales d'exposicions, de les galeries d'art i dels museus.
- El títol d'una pel·lícula de Gerry Schum sobre aquests artistes, titulada "Land art", es va convertir en el nom emblemàtic d'aquesta tipologia d'intervencions artístiques en el paisatge natural.
- ***Land art*** és una abreviació o apòcope de *landscape art* (art del paisatge).

- Però cal tenir en compte que ***Land art*** és un terme anglosaxó que no té una traducció exacta ja que difícilment es pot traduir de manera directa com “art de la terra”.
- El nom de ***land art*** el va escollir també Walter de Maria per descriure les seves primeres intervencions en el paisatge a la dècada dels seixanta del segle XX.
- Després, el terme s’ha extés per a denominar els treballs de molts altres artistes fins i tot en contra del seu desig.

- Però no es tracta tant de trobar un terme que substitueixi *“land art”* per “*earthwork”*, “*earth art”* o “art ambiental” com de comprendre que la categorització de l’art en estils i en moviments és una ficció de la historiografia de l’art i que la terminologia tan sols ens permet agrupar un conjunt d’obres en un context on es desenvolupa una sèrie de treballs que tenen relacions entre sí.
- El ***Land art*** no és un moviment ni un estil sinó que és una activitat artística que no té ni normes, ni programes ni manifestos explícits.

- Les primeres activitats van consistir en la creació de senyals i rastres efímers en zones molt remotes i allunyades com ara els deserts d'Amèrica.

Richard Long; ***A Line and tracks in Bolivia*** (Una línia de petjades a Bolívia), 1981.

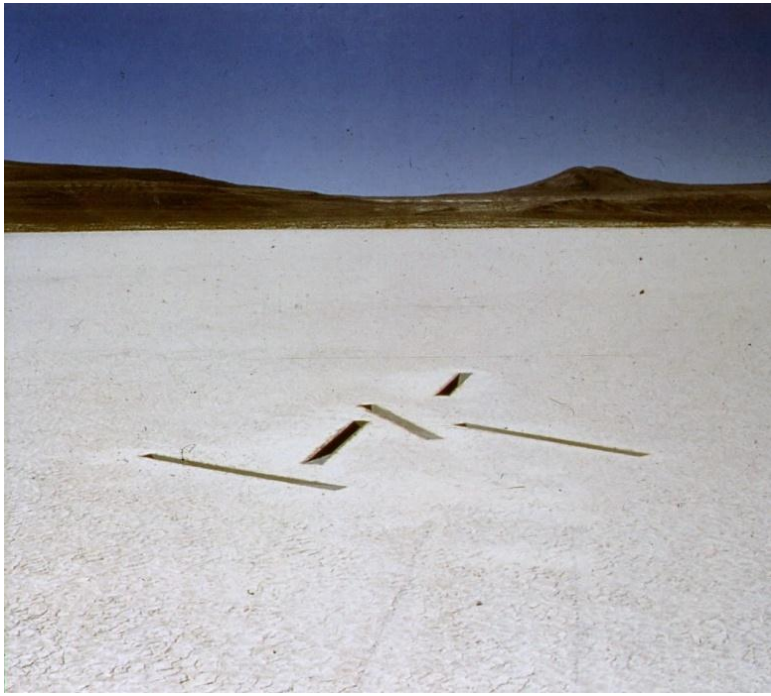

Michael Heizer; una de les obres de la sèrie ***"Nine Nevada Depressions"***(1968) realitzada en els llacs secs de Nevada.

Després van seguir tota mena de peculiars “escultures” o d’espectaculars construccions de dimensions gegantines que, degut a les seves dificultats tècniques i materials, s’havien de realitzar durant mesos o anys.

Michael Heizer; vistes de l’obra ***“Double Negative”*** (1969-1970), un projecte en el que es van desplaçar 240.000 tones de roca al desert de Nevada.

- El ***Land art*** es caracteritza entre altres coses per l'abandonament del concepte tradicional d'escultura que, a partir d'aleshores, pot ser un rastre sobre la terra, una transformació real del paisatge, una intervenció a la natura, una construcció amb materials naturals (troncs, pedres, terra, aigua, foc, gel, plantes), etc.
- D'altra banda, el ***Land art*** es caracteritza també per treballar en espais exteriors i en emplaçaments específics que modifiquen, alhora, la percepció de l'obra i la del seu entorn natural.

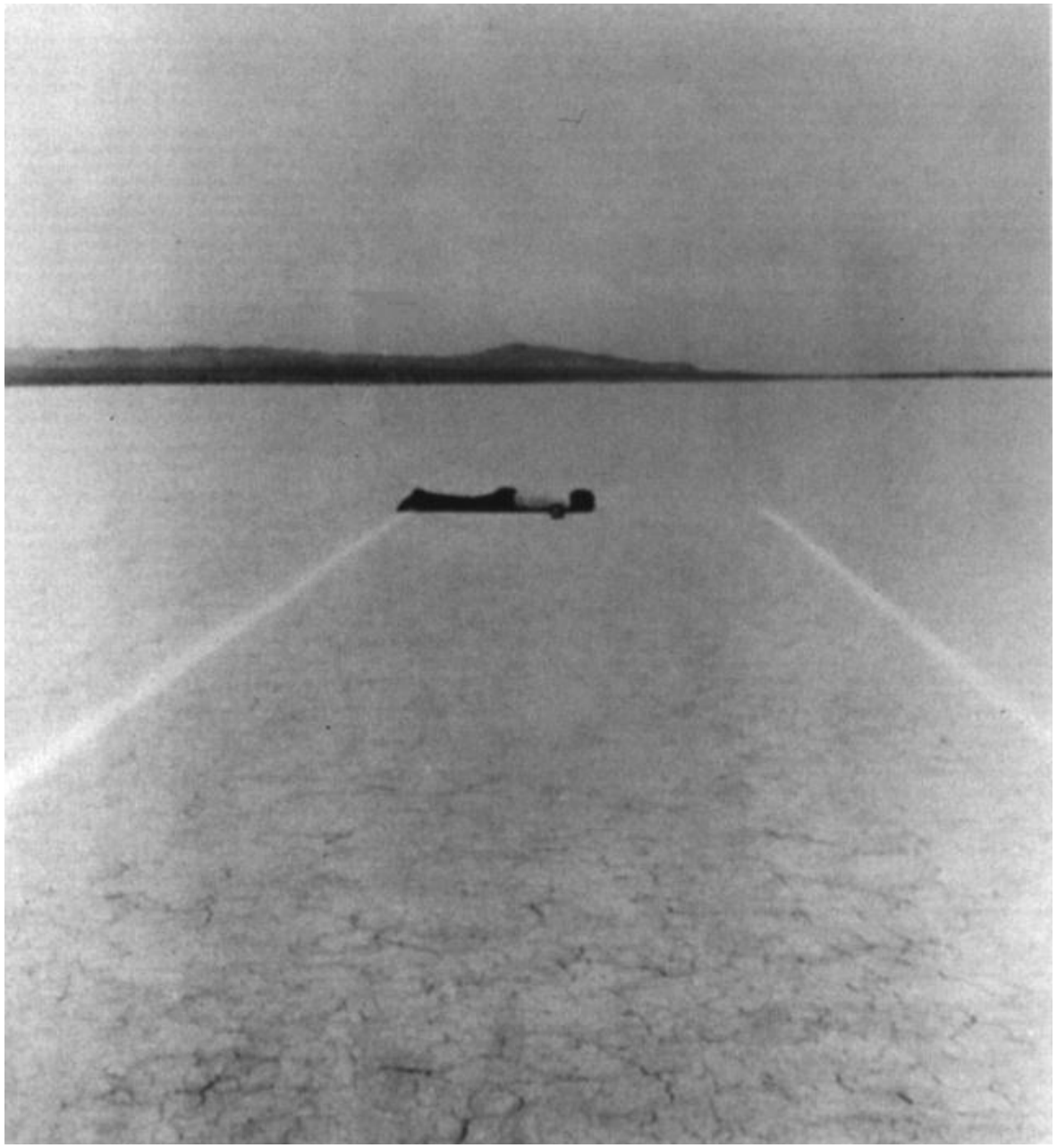

Walter de Maria***, Mile Long Drawing***, Desert de Mojave, 1968

Robert Smithson; ***Amarillo Ramp***, 1973, amuntegament de terra, 46 m de diàmetre a la part superior i 49 m a la base, Tecovas Lake, EUA.

"Els artistes del **land art** *intenten trobar possibilitats d'expressió que vagin més enllà de la tradicional imatge sobre la tela."*

"El veritable objecte de l'art no és ja la imatge pintada d'un paisatge, sinó el propi paisatge; més ben dit, el paisatge delimitat per l'artista."

"Es tracta de dinamitar el triangle taller-galeria-col·leccionista en el que fins ara ha habitat l'art."

Gerry Schum

El *Land Art* als EUA

Denis Oppenheim

Nancy Holt

Walter de Maria

Robert Smithson

Michael Heizer

Christo & Jean Claude

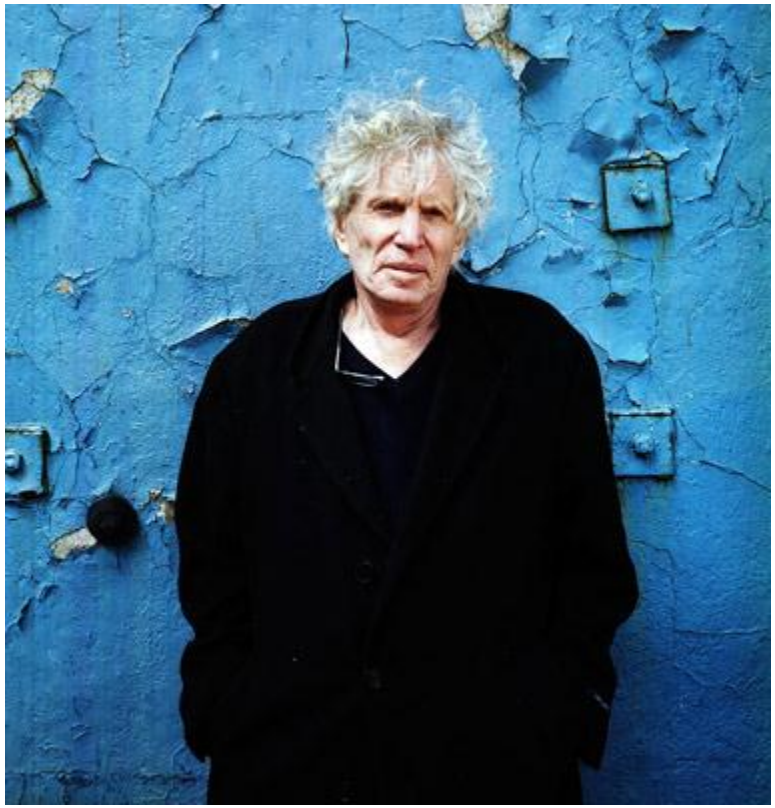

Dennis Oppenheim

Artista nord-americà nascut a Washington el 1938 i resident a Nova York. És un dels precursors de l'art conceptual i un dels pioners de les *performances*. És conegut també pels seus treballs en el camp de l'Earth Art.

Dennis Oppenheim; ***Anells anuals***, 1968, frontera EUA / Canadà.

L’obra se situa en un riu que divideix la frontera política entre els EUA i el Canadà. A cadascuna de les riberes del riu, l’artista va dibuixar i va inscriure a la neu diversos cercles concèntrics que ell associava simbòlicament amb els anells de creixement d’un arbre.

D’aquesta manera les formes geomètriques (els cercles) eren partides i dividides per una frontera política arbitrària.

Amb el pas del temps, la pròpia natura, rellotge cíclic que marca el canvi de les estacions, esborrarà gradualment les empremtes dels cercles. A l'època de desgel, l'estructura circular anirà desapareixent a mida que s'incrementi el cabal del riu.

Amb ***Anells anuals***, Denis Oppenheim se serveix de l'acció i del concepte del temps amb la utilització d'un temps real, un d'arbitrari i un altre de cíclic.

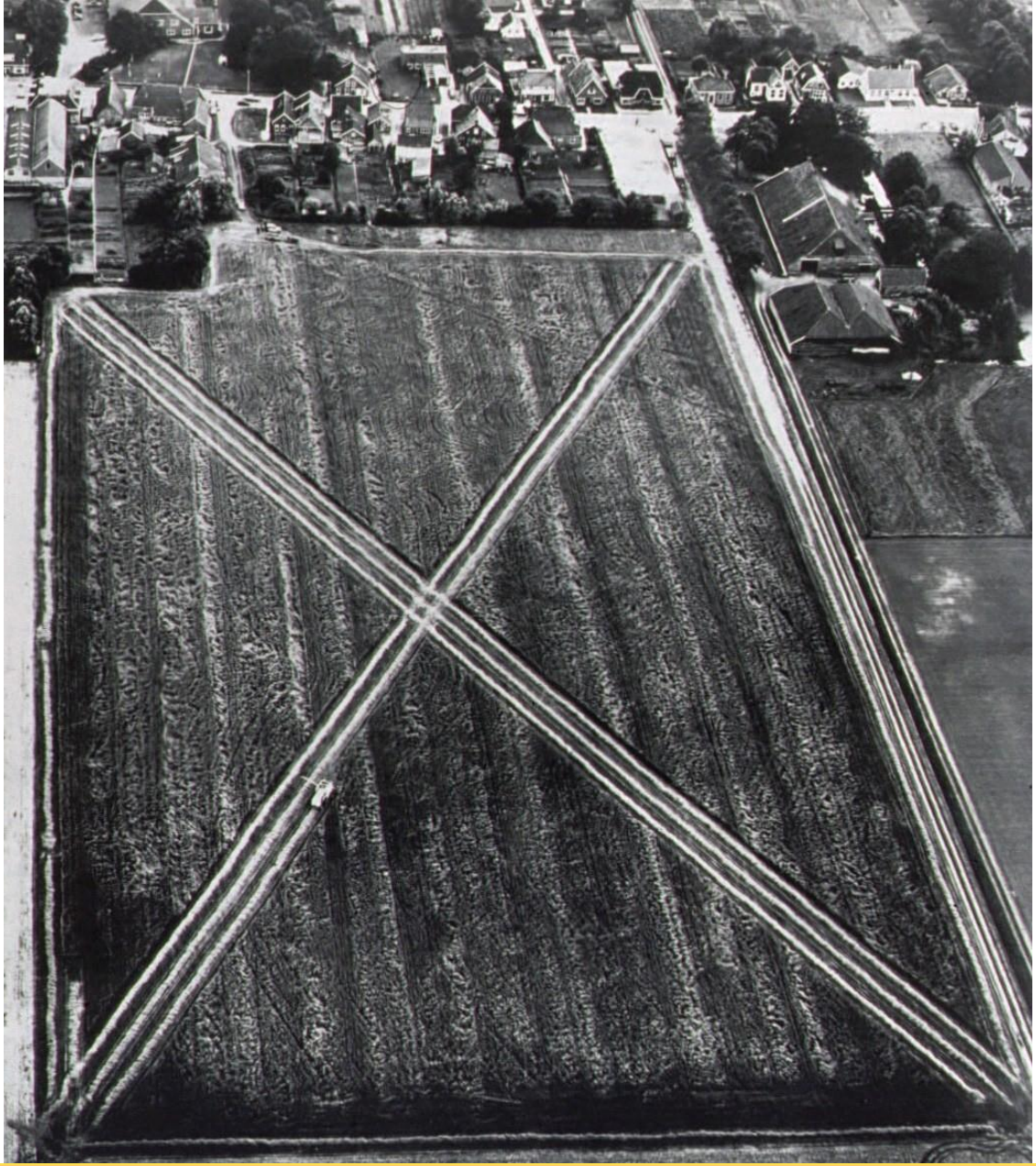

Dennis Oppenheim; ***Cultiu cancel·lat***, 1969, sembra i recol·lecció d'un camp de blat, 152 x 305 m, Finsterwolde, Països Baixos.

Nancy Holt

Nancy Holt (1938) és una artista nord-americana coneguda per les seves escultures públiques, les seves instal·lacions i els seus treballs de *land art*.
També ha treballat amb altres mitjans com ara el cinema, la fotografia, l'escriptura i els llibres d'artista.

Nancy Holt; ***Vistes a través d'una duna de sorra***, 1972, cilindre de formigó, Narragansett Beach, Rhode Island, EUA.

Nancy Holt; ***Sun tunnels***, 1973-1976, 4 tubs de formigó de 2’8 metres de diàmetre i 5’5 metres de llarg, The Great Basin Desert, Utah, EUA, col. Nancy Holt.

“Volia presentar la vastitud de l’espai del desert a escala humana”

Observeu la relació i l’escala de les figures humanes respecte als túnels

Observeu els forats que l’autora ha realitzat a cadascun dels túnels que coincideixen amb la posició de les estrelles d’unes constel·lacions determinades en un moment concret de l’any.

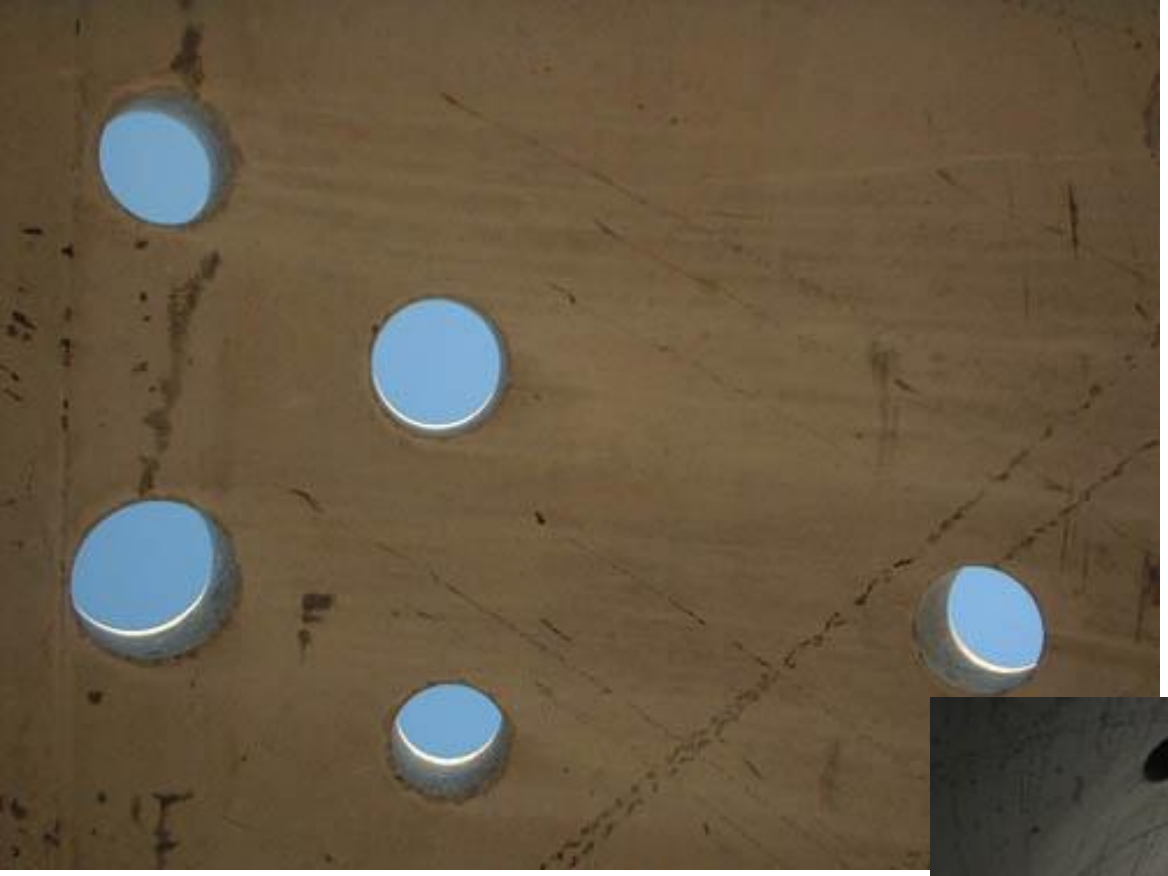

Els visitants dels *Sun Tunnels* en fan usos molt diversos, des de ballar i fer exercicis fins a utilitzar-los d'aixopluc, de protecció del sol o de lloc de descans.

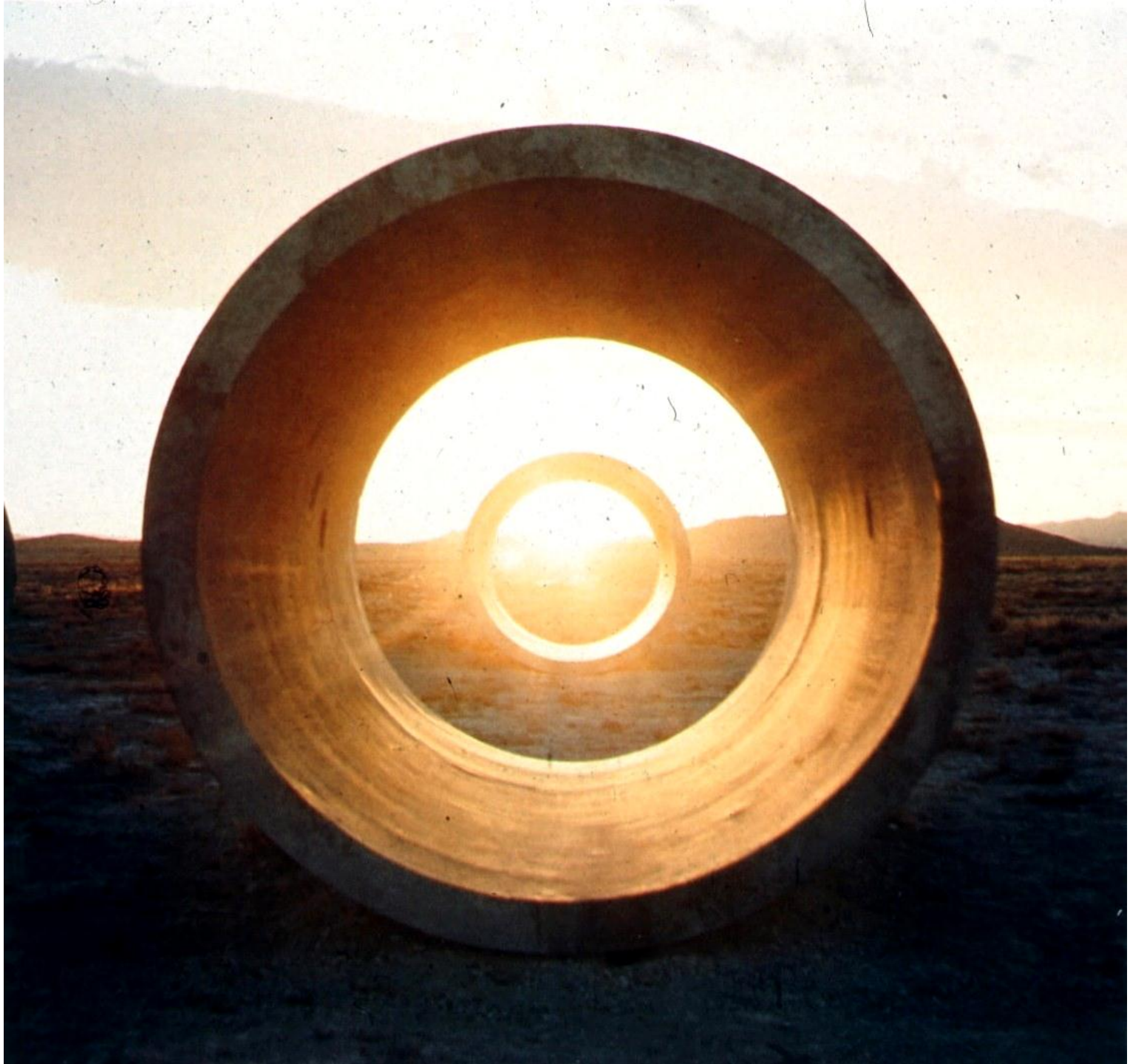

"La terra (o el terreny) es aquí no tan sols per a ser contemplada, sinó per a reflexionar sobre ella!"

Walter de Maria

Escultor i artista experimental nord-americà nascut el 1935. Va ser un dels primers artistes del *minimal art* i també fou un iniciador dels *earthwork* i del *land art*. Altres obres seves pertanyen a la categoria de l'art conceptual.

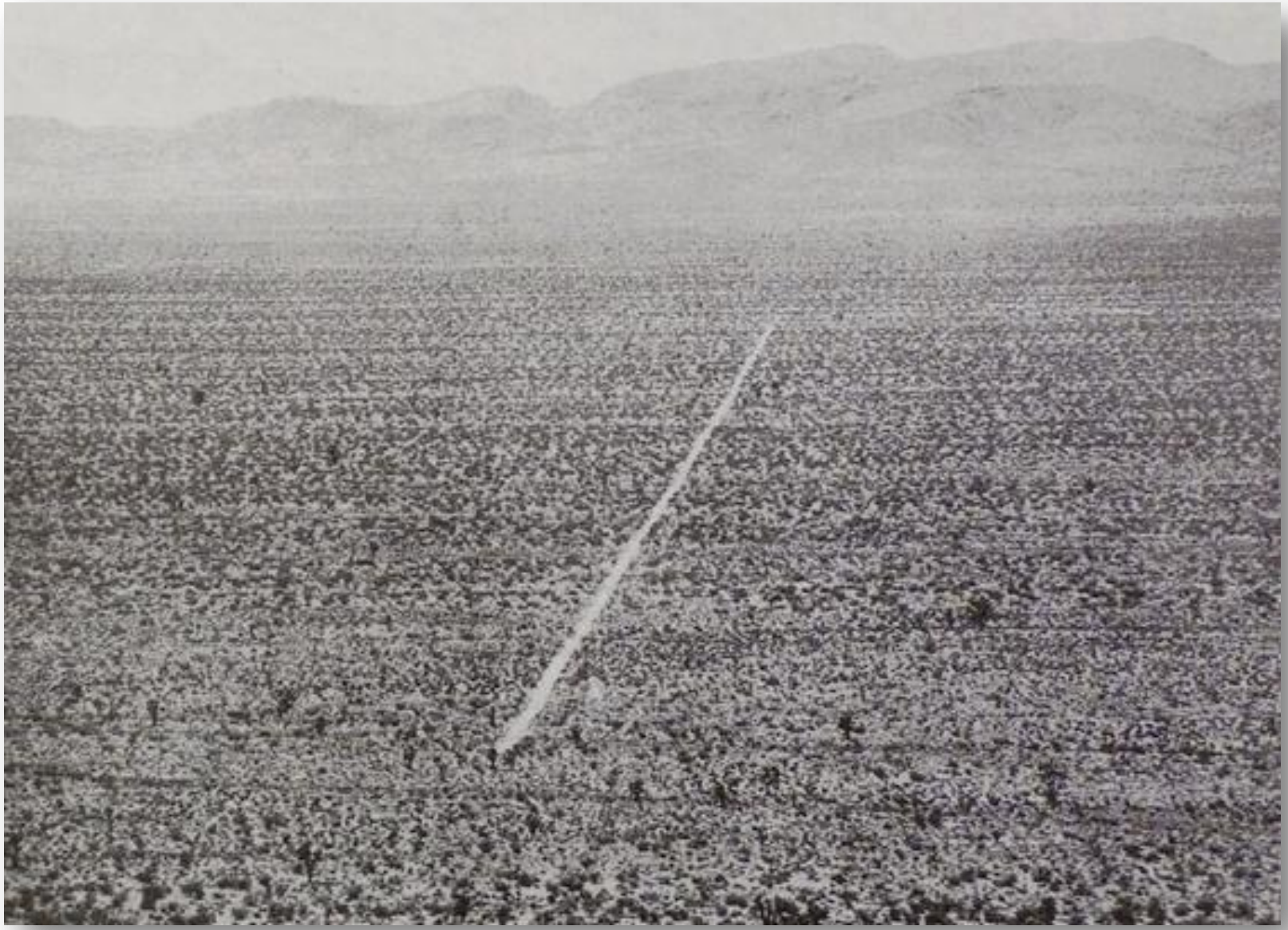

Walter de Maria; ***Línia en el desert de Tula***, Nevada, 1969

Walter de Maria; ***New York Earth Room*** (Habitació de terra de Nova York), 1977, instal·lació permanent, Dia Art Foundation, Nova York, EUA.

Ocupació d'una galeria d'art amb 127 tones de terra fèrtil *(humus = terra, turba i escorça d'arbre)* que ocupen tot l'espai de 335 m^2 amb una alçada de 56 cm.

Una planxa de vidre de 60 cm d'alçada, col·locada a l'entrada, no permet que el visitant hi pugui entrar però si que pugui sentir l'olor i contemplar tota l'extensió de terra escampada.

Walter de Maria
The Vertical Earth Kilometer
(Quilòmetre Vertical Terra)
1977
cilindre de llautó
1 Km x 5 cm
Parc Friedrichsplatz
Kassel (Alemanya)

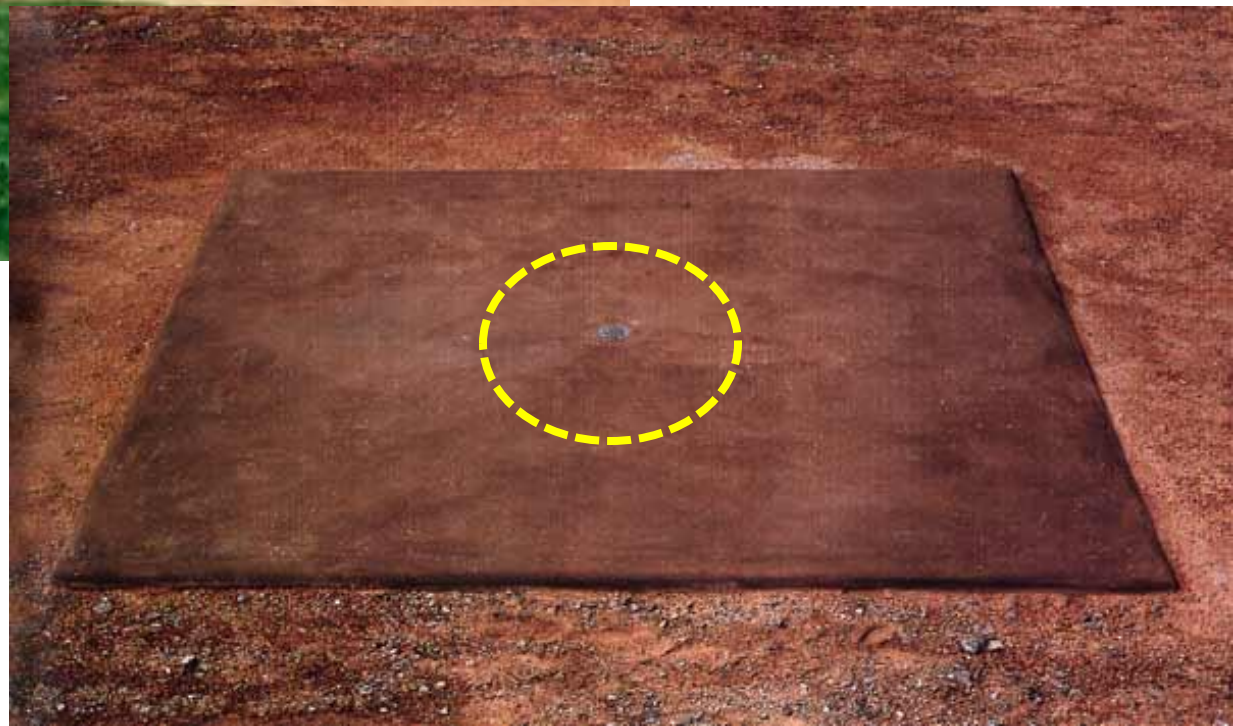

Vistes de la instal·lació del cilindre de llautó d'un quilòmetre de profunditat

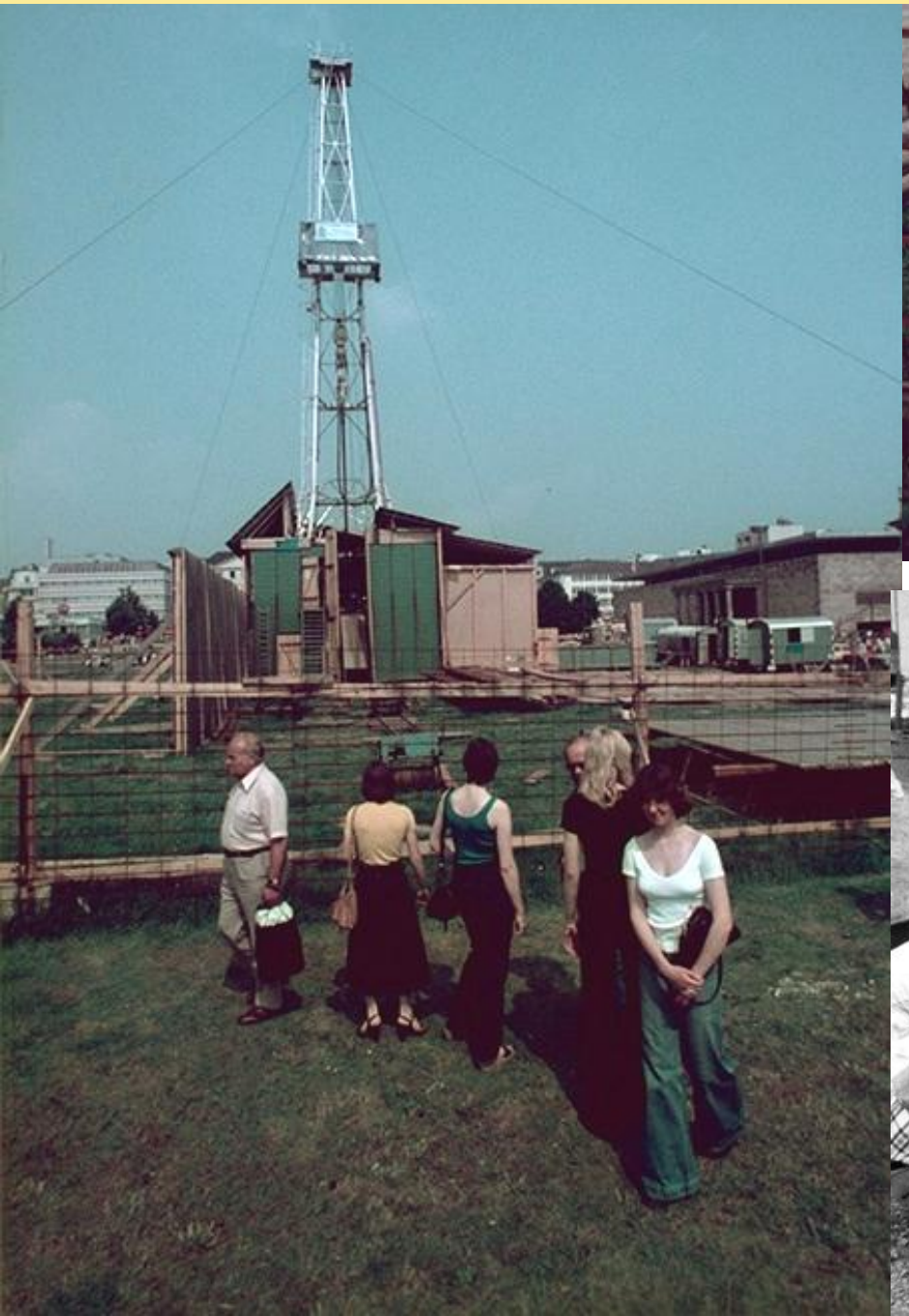

The Vertical Earth Kilometer està ubicat al Parc Friedrichsplatz de Kassel (Alemanya), davant mateix del museu Fridericianum, on cada cinc se celebra la Documenta.

Una quadrat de pedra d'arenisca, de dos per dos metres, envolta la barra de llautó a la part superior, a ras de terra. La intersecció del quatre camins que travessen el parc marca la ubicació de l'"escultura".

Walter de Maria; ***The Broken Kilometer*** (El Quilòmetre trencat),1979; 500 barres de llautó sòlid de 2 metres de llarg i 5 cm de diàmetre, col·locades amb files paral·leles de 100 barres cadascuna; 393 West Broadway, Nova York.
Aquesta obra es complementa i fa parella amb *The Vertical Earth Kilometer,* de Kassel.

Walter de Maria; ***The Lightning Field*** *(El camp de llamps), 1974-1977.*

"El terreny no és l'escenari de l'obra, és part de l'obra"

Walter de Maria; ***The Lightning Field*** (El camp de llamps), 1974-1977, 400 pals d'acer de 5 cm de diàmetre i 6 metres aproximats d'alçada que ocupen 1 milla per 1 Km, desert de Quemado, New México, EUA.

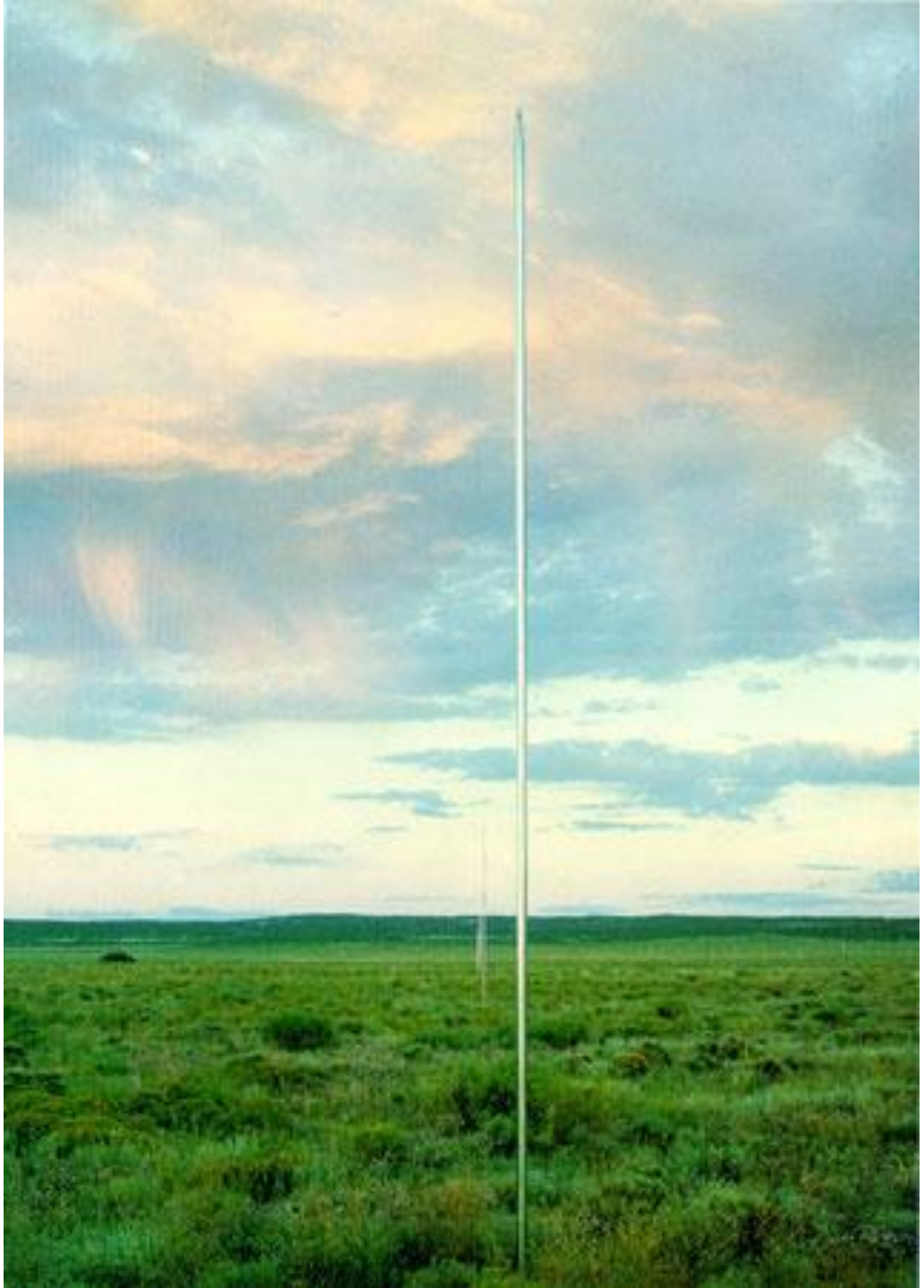

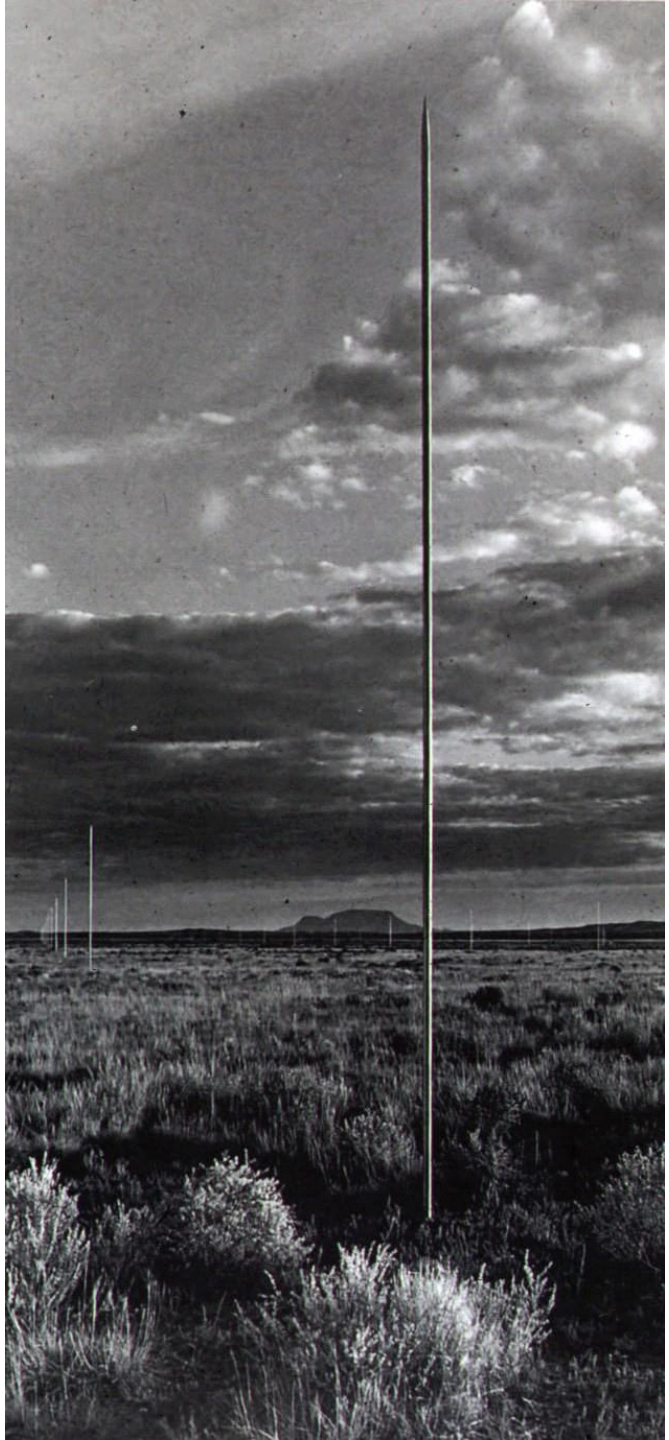

...s’acosta una tempesta ...

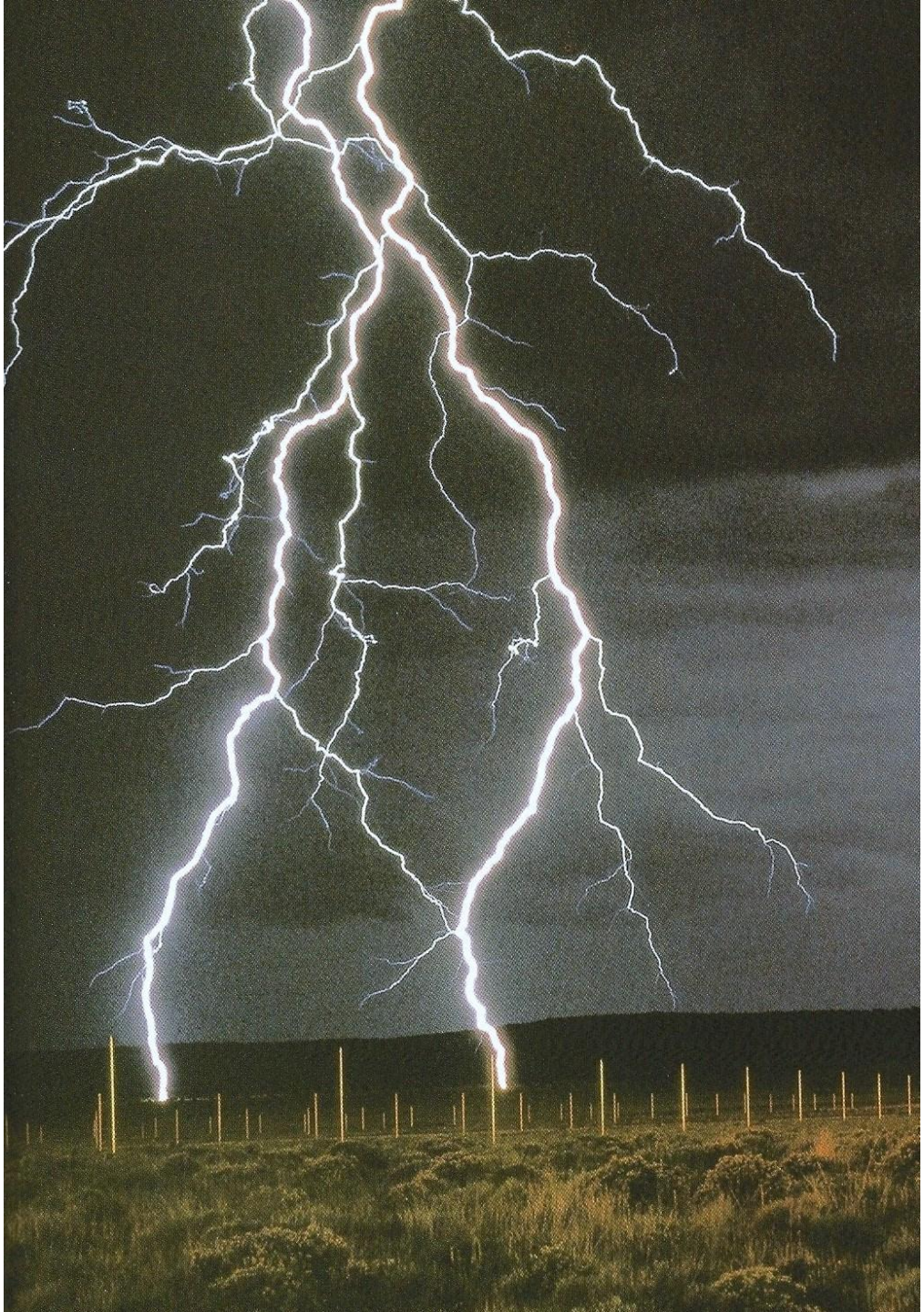

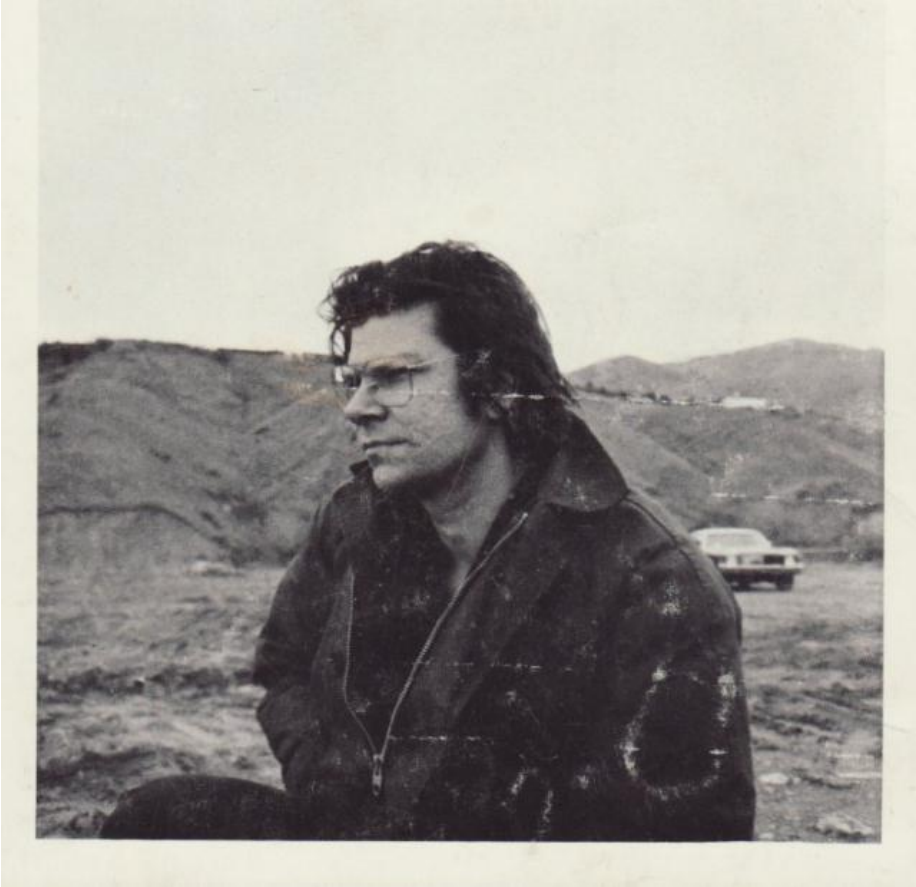

Robert Smithson

Escultor i artista experimental nord-americà nascut el 1938. En els anys seixanta la seva obra s'inscrivia en el *minimal art*. Després va començar a dedicar-se als *earthworks* i es convertí en un dels artistes més importants i reconeguts del *Land Art.*

Va morir en un accident d'aviació el 1973 mentre treballava en l'obra *Amarillo Ramp* a Texas.

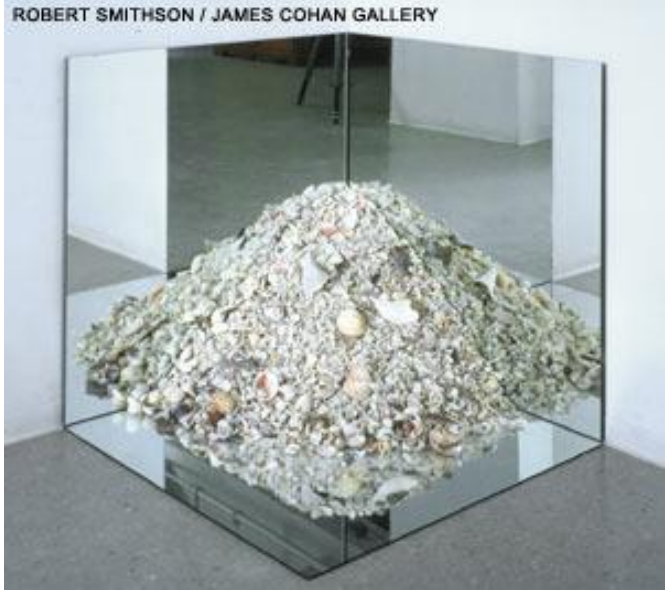

Diversos exemples d'obres ***non site*** ("fora de lloc"), de Robert Smithson, en les que s'introdueixen materials naturals en els espais artificials i tradicionals de l'art i, alhora, es juga amb les imatges reals (les pedres) i les imatges virtuals mitjançant les reflexions en els miralls per tal de crear una única obra.

Robert Smithson troba en les característiques físiques i geogràfiques dels llocs els motius d'inspiració per a realitzar les seves obres *in situ*.

Aquesta roca trobada en un llac serà el punt de partida i d'inspiració de l'obra Broken Circle / Spiral Hill.

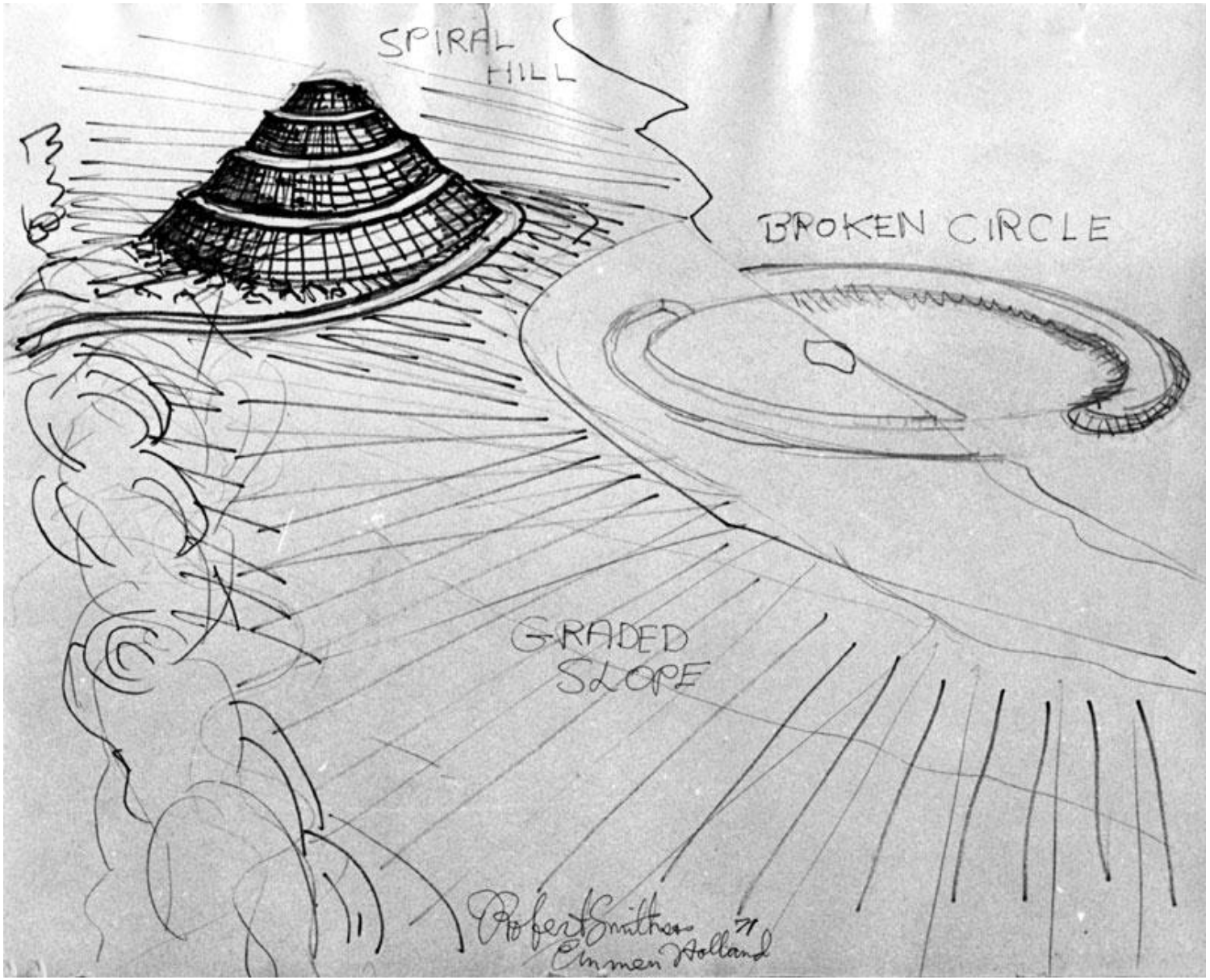

Esbossos i dibuixos preparatoris del projecte Broken Circle / Spiral Hill

Robert Smithson; ***Broken Cicle / Spiral Hill***, 1971, sorra, pedra i aigua, (cercle = 42’7 m de diàmetre), Emmen, Holanda.

Vista de la roca i dels espigons circulars des de dalt de la muntanya en espiral

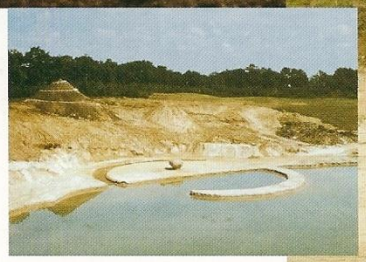

Extremo izquierda, inferior La obra de Smithson, *Broken Circle/Spiral Hill*, se construyó en 1971 sobre una cantera de arena en activo. Al igual que otras muchas obras de estilo earth, su aspecto ha evolucionado con el paso del tiempo y cambia con las estaciones.
Izquierda e inferior izquierda *Spiral Hill* poco después de concluirse y unos treinta años más tarde, respectivamente.
Inferior Vista de *Broken Circle* y su canto rodado prehistórico desde la cima de *Spiral Hill*.

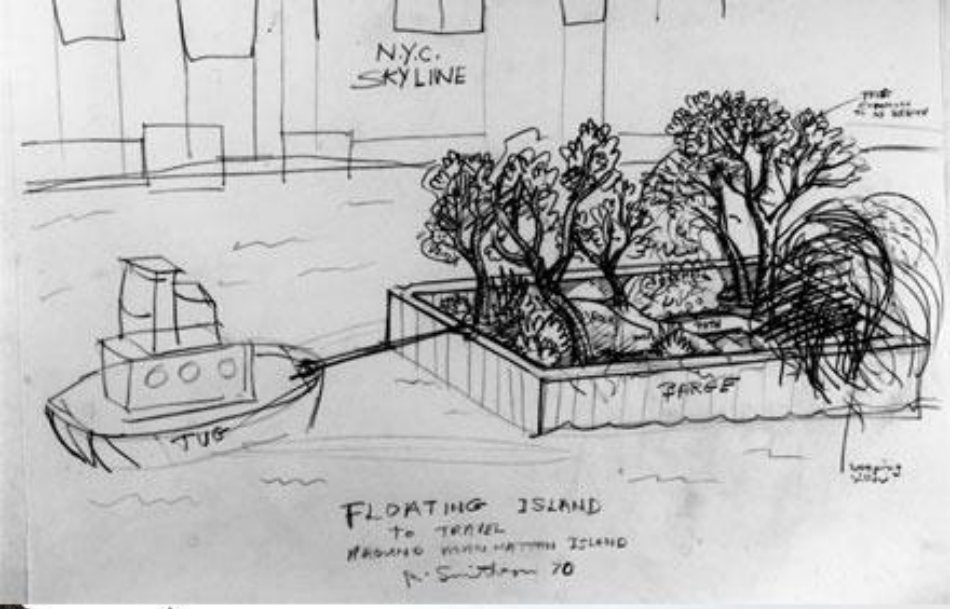

Robert Smitshon; ***Floating Island***, 1970 / 2005, Nova York.
Illa flotant remolcada per a ser instal·lada en diversos llocs de l'illa de Manhattan. Es tracta d'una forma curiosa, irònica i simbòlica de portar una part de la natura al centre d'una gran ciutat urbana i cosmopolita.

ROBERT SMITHSON / JAMES COHAN GALLERY

Vista aèrea de la gran peça ***The Spiral Jetty*** (1970), de Robert Smithson, un dels treballs més carismàtics i representatius del Land Art i l'obra que ha donat a l'autor una més gran projecció internacional.

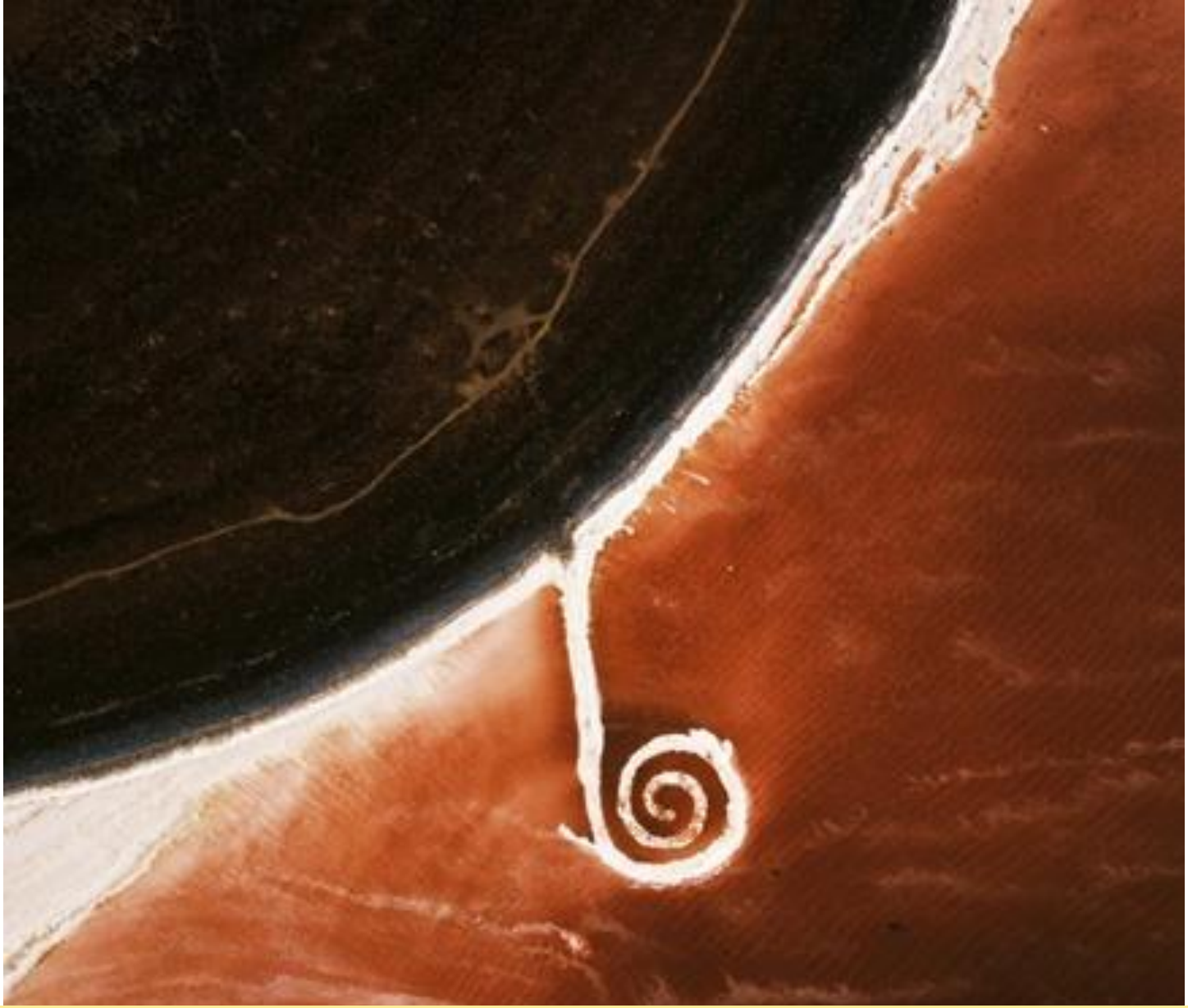

Robert Smithson; ***The Spiral Jetty***, 1970, 457 x 4’5 m, Great Salt Lake, Utah, EUA. L’obra està formada per l’aigua tenyida per les algues de color vermellós, conglomeracions de roques blanques de sal i les roques negres de basalt.

The Spiral Jetty vista des de terra i des d'una alçada més aviat baixa

Detall on s’observa el contrast i l’efecte estètic que es produeix entre l’aigua tenyida de vermell per les algues, el blanc de les aglomeracions naturals de sal i el negre de les roques de basalt.

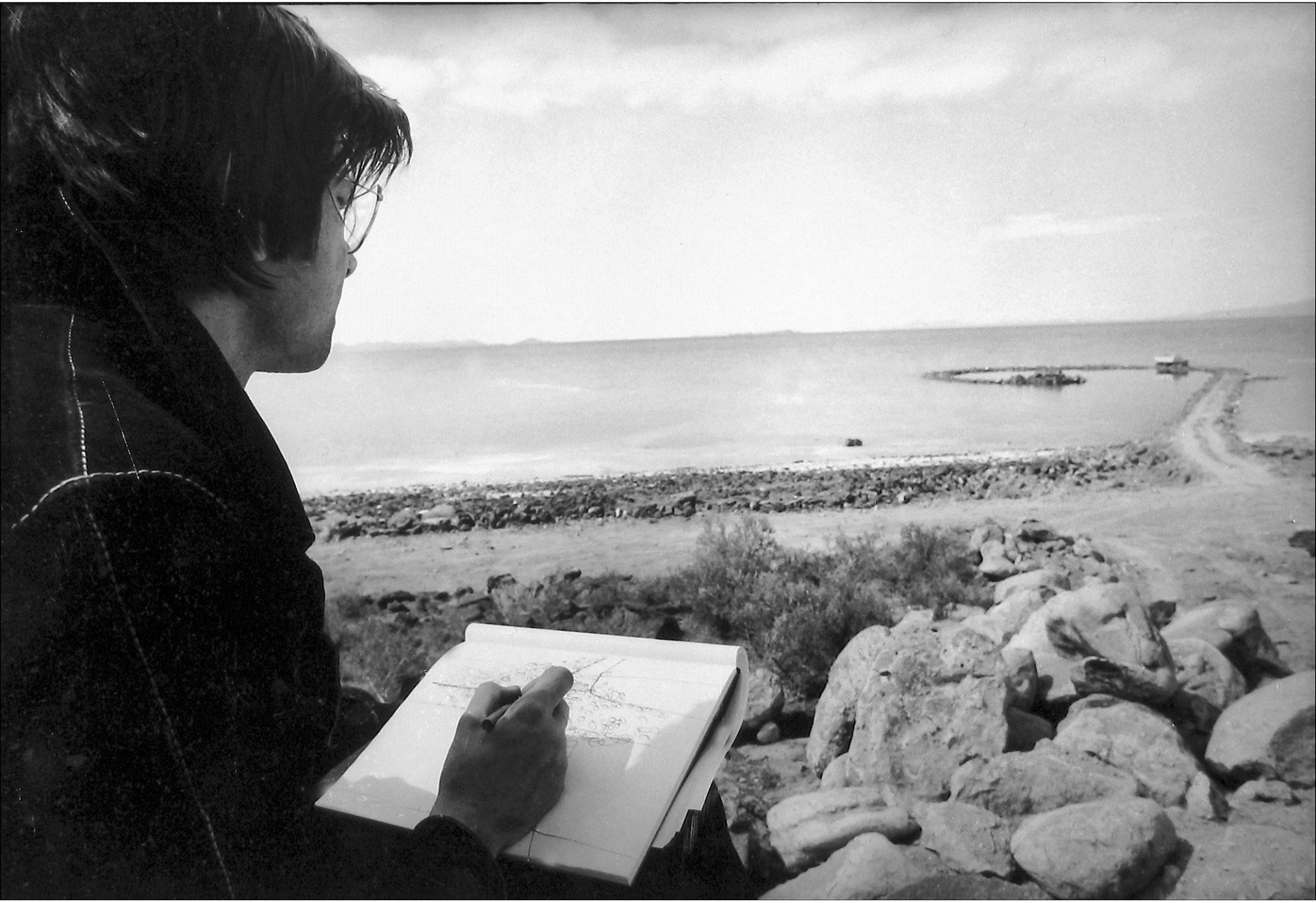

Smithson dibuixant en la seva llibreta d’apunts durant la construcció de ***The Spiral Jetty***

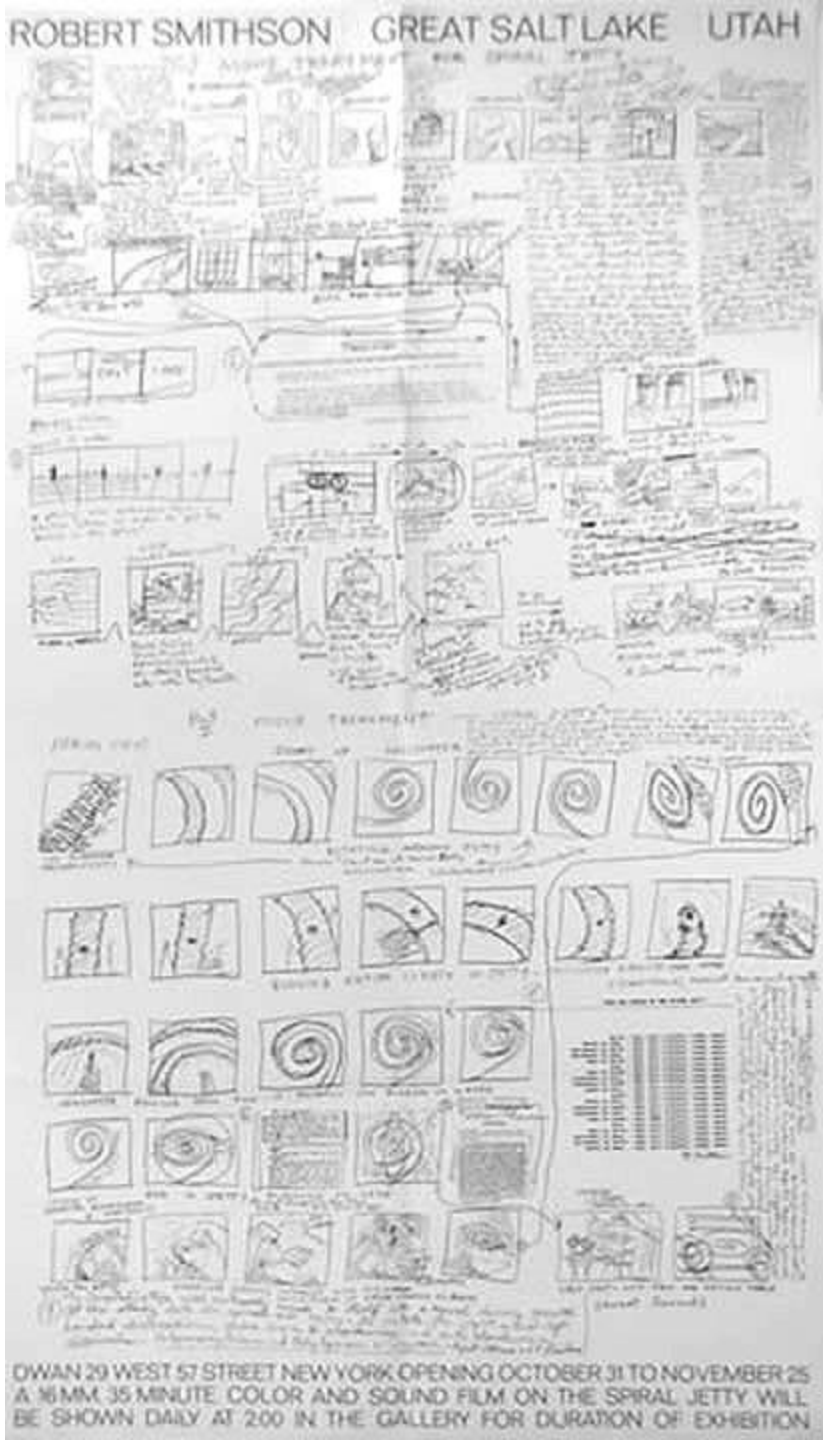

Apunts i esbossos previs a la filmació del documental sobre *The Spiral Jetty*

Diverses vistes de l’espiral en diferents moments de l’any i al llarg del temps

Vista de *The Spiral Jetty* des del seu interior i a alçada humana

Robert Smithson i Richard Serra caminant per l'interior de *The Spiral Jetty*

Robert Smithson; ***Amarillo Ramp***, 1973, amuntegament de terra, 46 m de diàmetre a la part superior i 49 m a la base, Tecovas Lake, EUA.

Smithson es va morir en un accident amb una avioneta mentre estava fent aquesta peça i cercava altres ubicacions per a nous treballs. L'obra va ser acabada després de la mort de l'artista per Nancy Holt, Richard Serra i Tony Shafrazi.

“L’obra d’art no s’exposa en un lloc; el lloc mateix és l’obra d’art”

Michael Heizer

Artista nord-americà (1944) que va començar a treballar durant la dècada dels seixanta amb grans moviments de terra. Actualment viu a Nevada on continua treballant en el seu projecte City, un enorme complex escultòric que va iniciar el 1970.

“L’obra d’art no s’exposa en un lloc: el lloc mateix és l’obra d’art”

Michael Heizer

Exemple d’una de les peces de la sèrie ***Nine Nevada Depressions***, 1968, que es troben en els llacs secs de l’estat de Nevada (EUA)

Michael Heizer; ***Isolated mass / Circumflex 2***, 1968, incisió i planxes de ferro, Menil Collection, Houston, Texas.

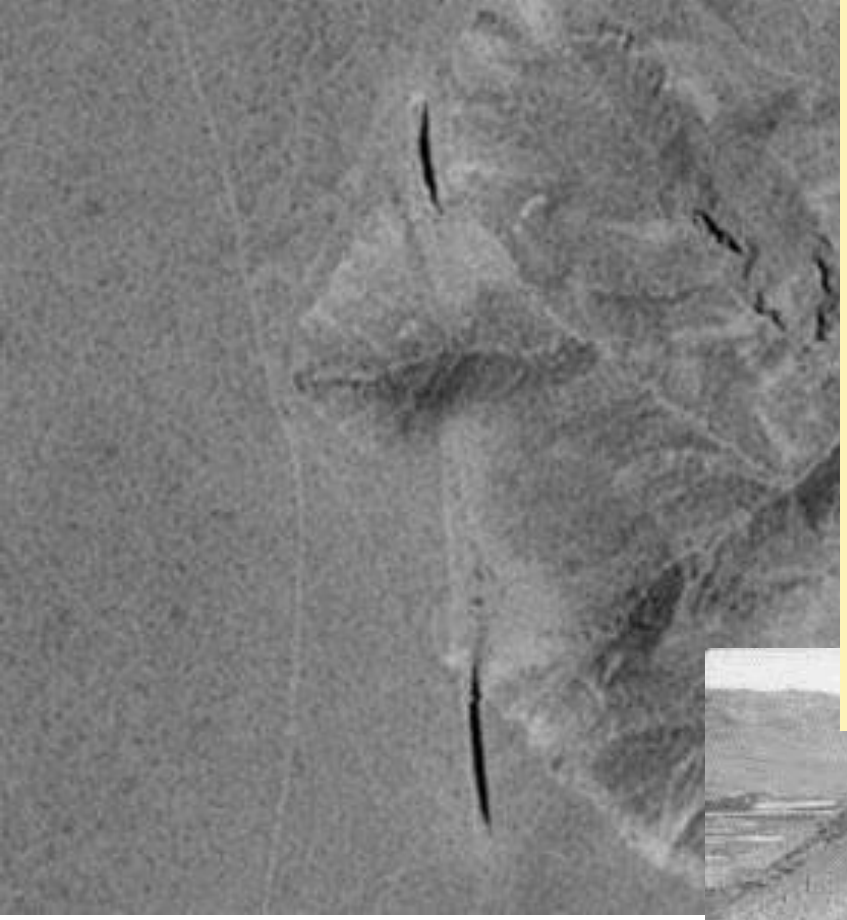

Michael Heizer; ***Double Negative*** (Doble negatiu), 1969-1970, Mormon Mesa, Overton, Nevada.

L'obra consisteix en dues enormes fenedures, cadascuna d'uns 12 metres de profunditat i un total d'uns 457 metres de longitud, excavades a dalt de dos altiplans enfrontats i separats per un profund barranc. L'obra es pot contemplar en vista aèria, des de sobre dels barrancs de l'altiplà o des del seu interior.

Vista aèria de les dues grans fenedures que dibuixen una línia recta discontínua i provoquen unes llargues ombres que travessen el paisatge desèrtic.

Per a realitzar les dues grans trinxeres del projecte de *Doble Negatiu* es van desplaçar 240.000 tones de roca del desert de Nevada.

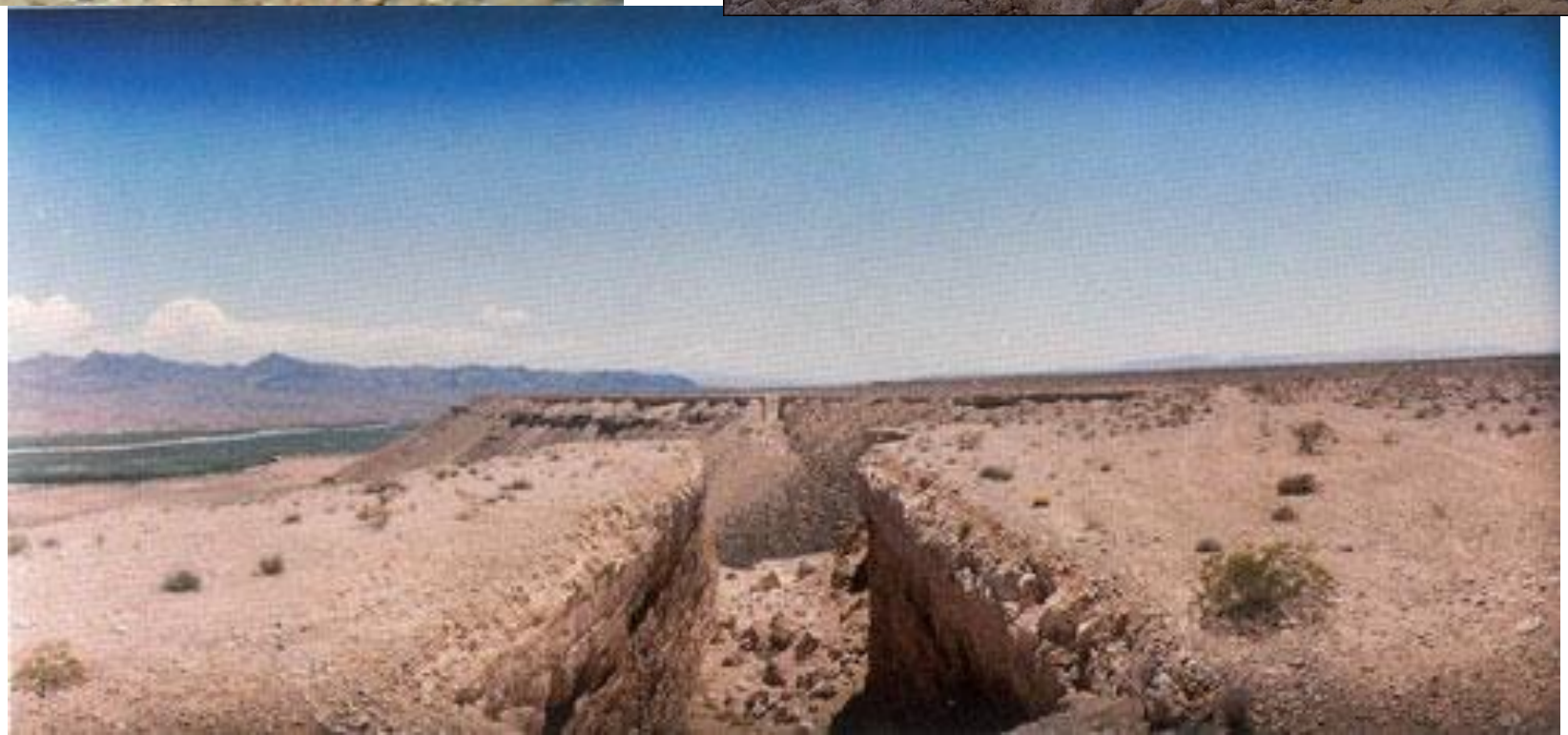

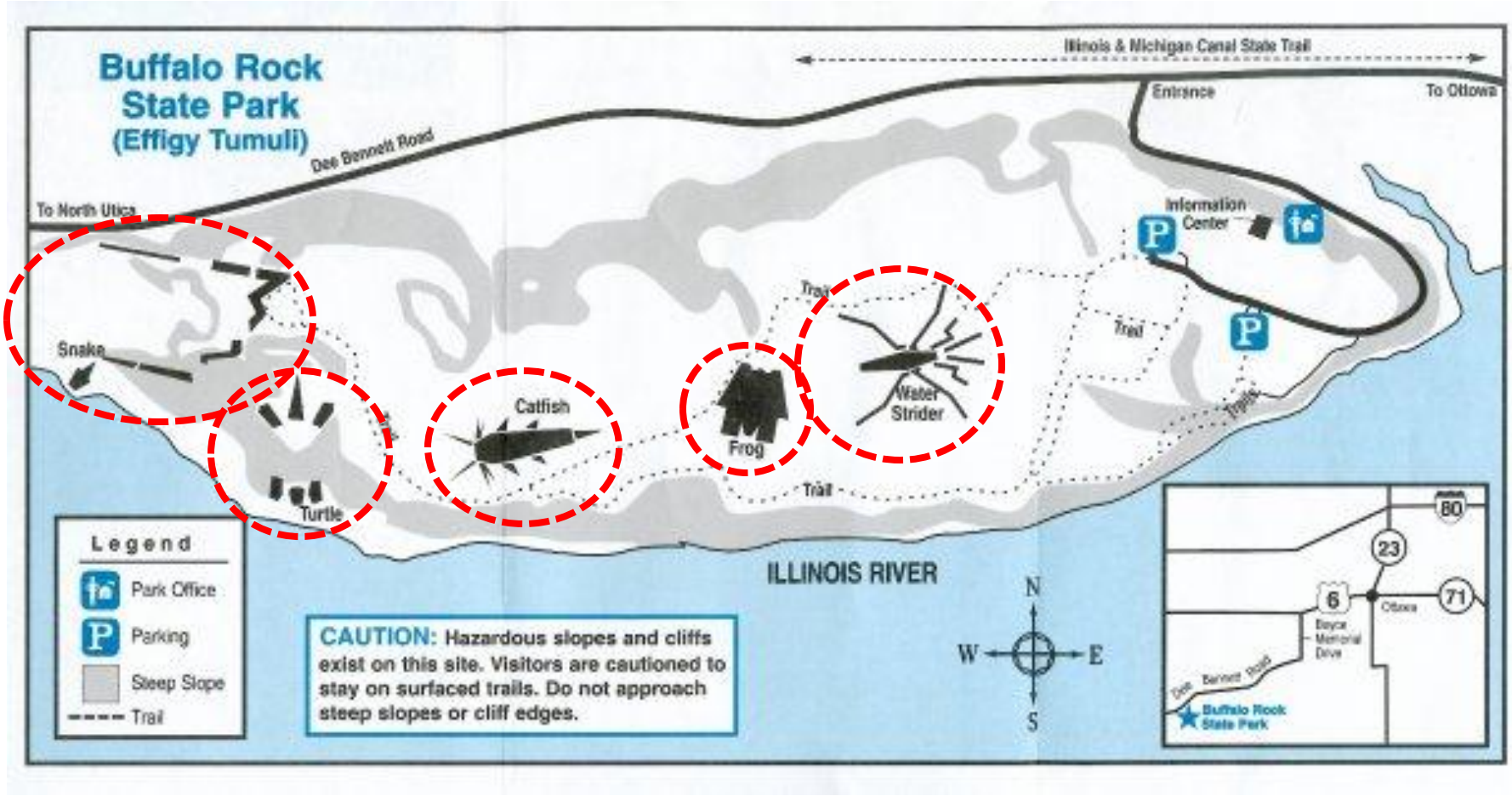

Plànol general d' ***Effigy Tumuli*** (*Túmuls efígies)*, 1983-1985; Buffalo Rock State Park, Illinois (EUA).
D'esquerra a dreta i en negre es poden veure els dissenys de les cinc construccions que conformen l'obra i el projecte: *Snake* (Serp), *Turtle* (Tortuga), *Catfis*h (Peix gat) , *Frog* (granota) i *Water Strider* (Típula)

Vistes de les construccions del *Peix gat* i de la *Típula* abans de ser envaïdes novament, amb el pas del temps, per la vegetació i per la vida.

Michael Heizer; ***Effigy Tumuli*** (*Túmuls efígies)*, 1983-1985; Buffalo Rock State Park, Illinois (EUA).

En primer pla, vegeu la construcció gegantina en forma de típula que amb el temps serà coberta per la vegetació i esdevindrà una muntanya verda amb forma d'insecte.

Típula: insecte inofensiu que sembla un mosquit gegant però que forma part de la família de les mosques. Aquest insecte s'alimenta de matèria vegetal en descomposició.

Vista aèria de la gran típula que forma part del conjunt de les cinc construccions de l'obra de Heizer ***Effigy Tumuli***

Amb el pas del temps, les construccions dels túmuls, que relacionem amb la mort, s'han anat cobrint de vegetació tot esdevenint muntanyes que semblen naturals.

La terra morta producte de la sobreexplotació minera i de la contaminació ha tornat a la vida.

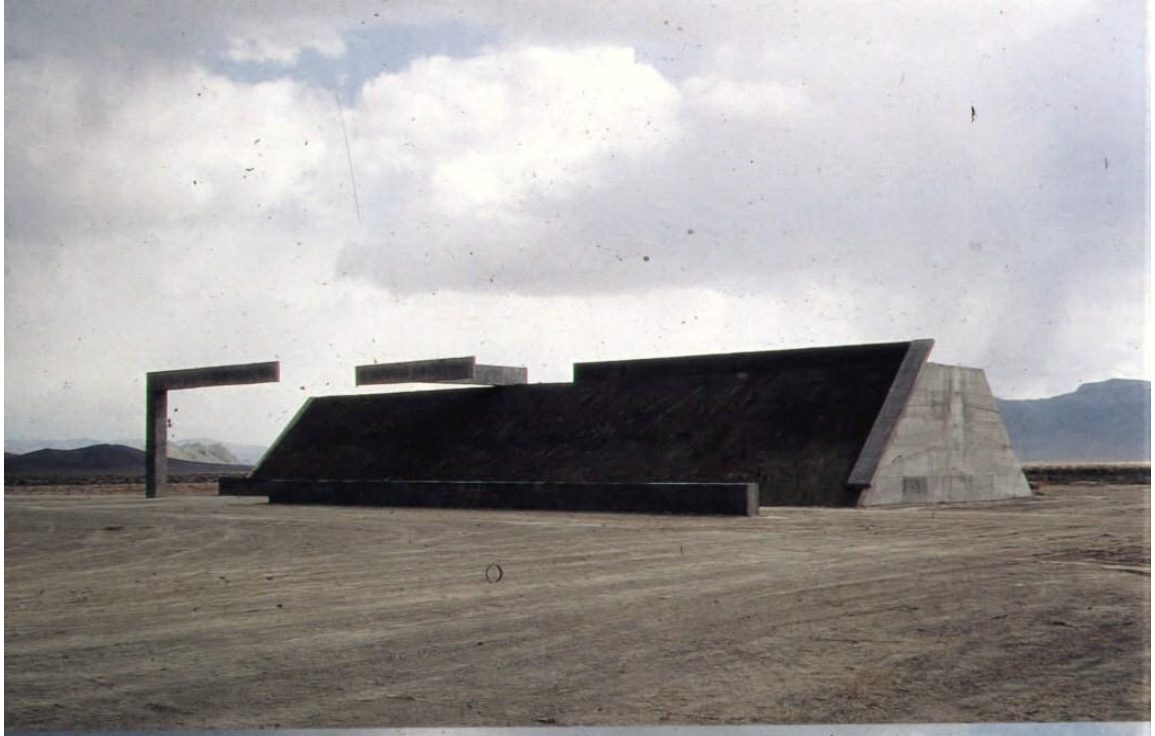

USGS

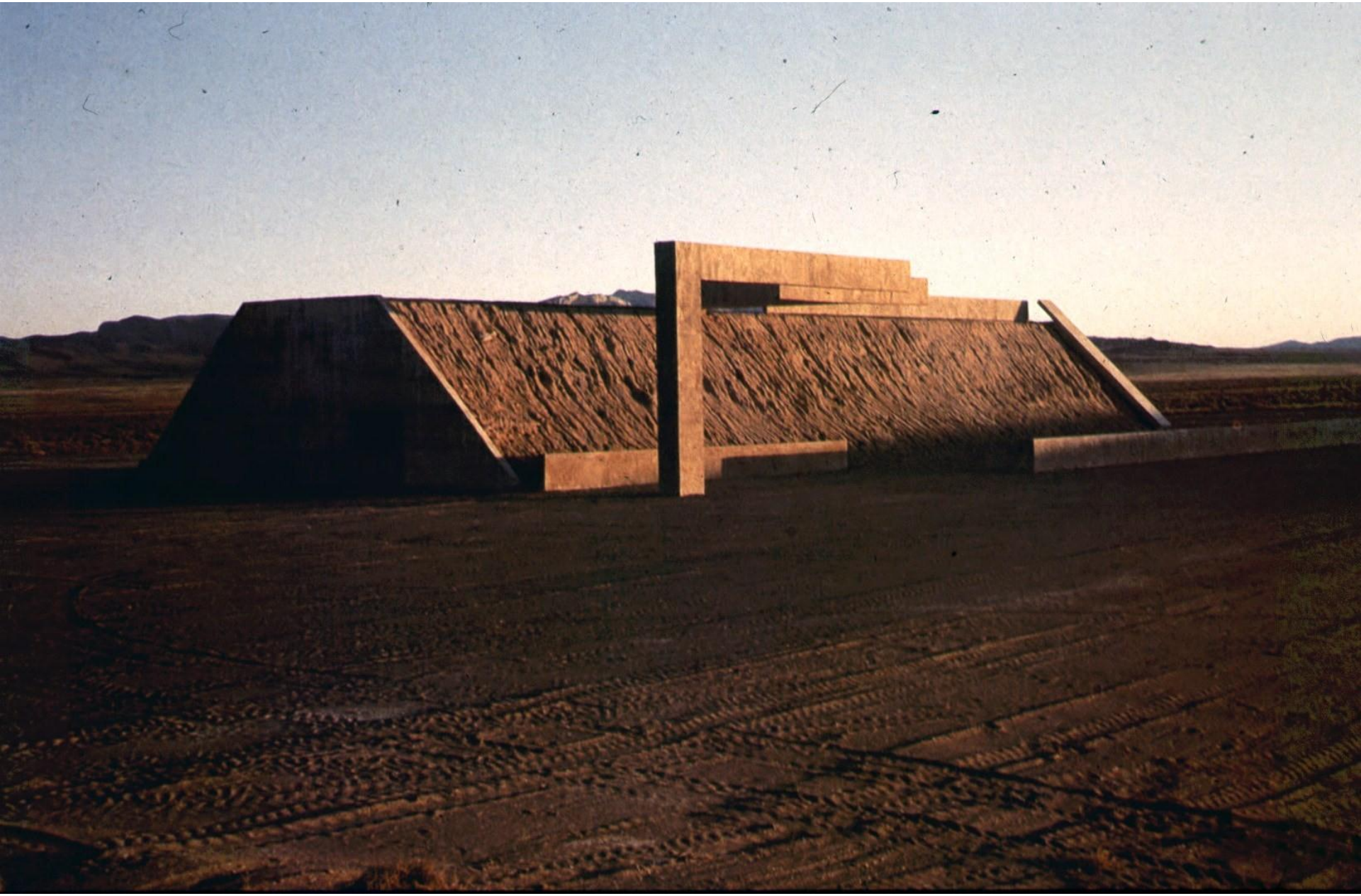

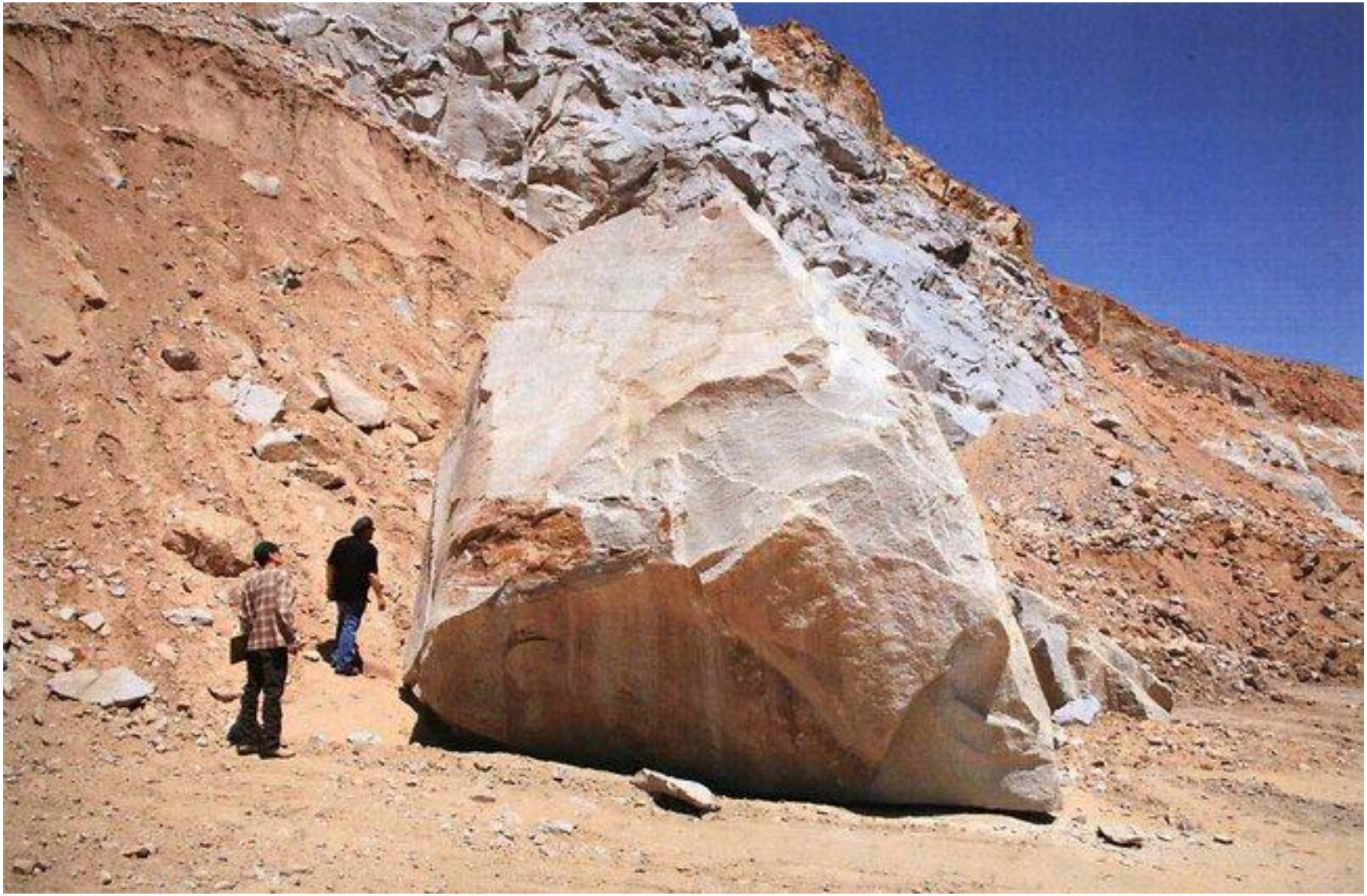

Roca de **340 tones** localitzada en una pedrera de Riverside, a 105 milles (169 Km) de Los Angeles, i escollida per Michael Heizer per a dur a terme el seu projecte ***Levitated Mass.***

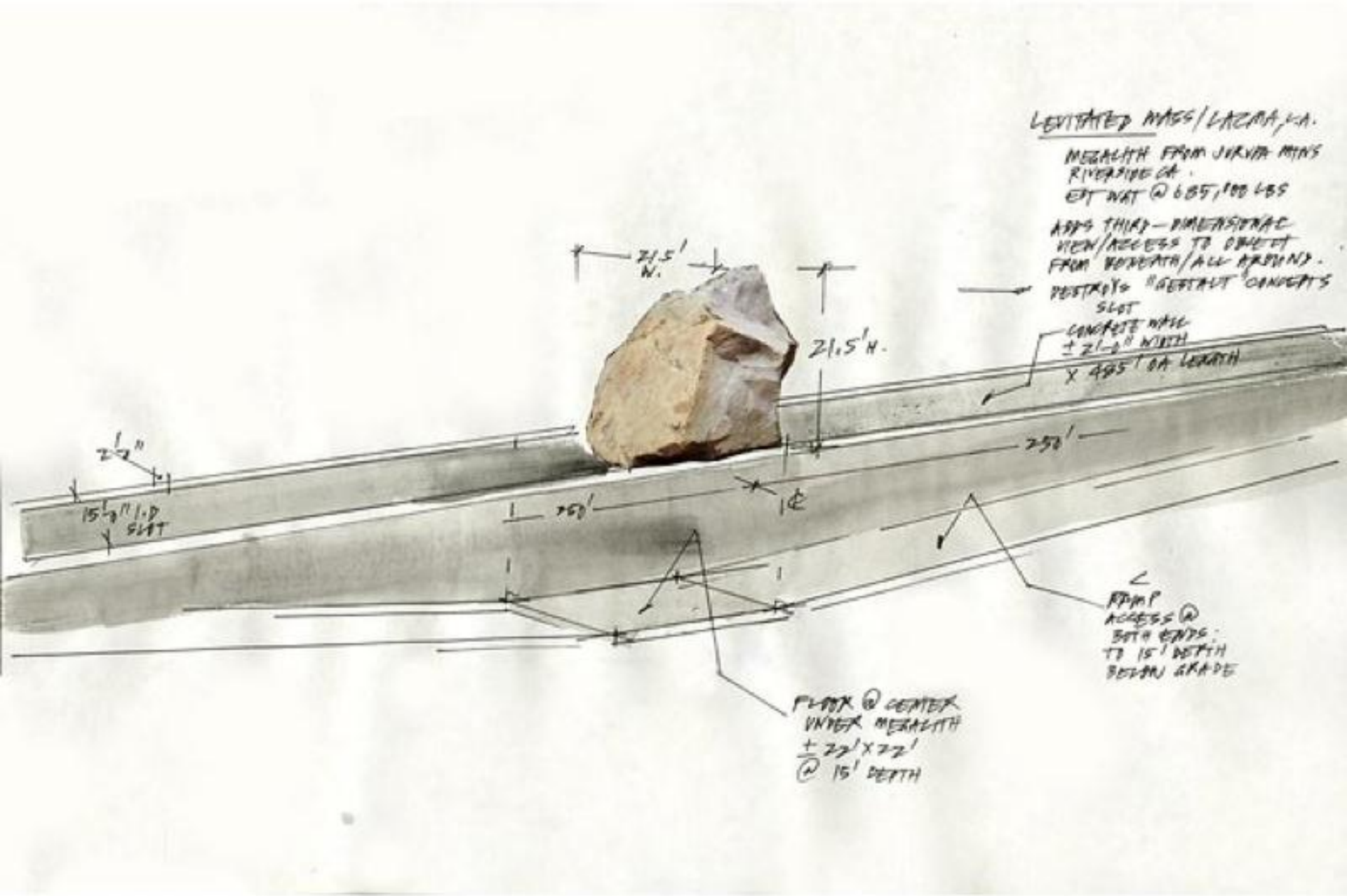

Michael Heizer, preliminary sketch for *Levitated Mass*, 2011, courtesy the artist. © Michael Heizer

Un dels esbossos del projecte ***Levitated Mass*** de Michael Heizer

Michael Heizer; ***Levitated Mass***, 2012, roca de 340 tones col·locada per donar la sensació que està surant a l'aire; LACMA (Museu d'Art del Comtat de Los Angeles).

La roca té l'alçada de dos pisos, és de granit i va ser remolcada 105 milles des d'una pedrera de Riverside a principis d'aquest any. Està col·loca sobre un passadís enfonsat d'uns 465 peus de llarg. Els visitants del museu poden passejar-hi per sota i sentir la impressió i la sensació que produeixen el seu pes i els seu volum.

Christo & Jean Claude

Christo Javacheff (Gabrovo, Bulgària,1935) i ***JeanClaude*** (Casablanca, Marroc, 1935-2009).

Parella d'artistes que realitzen instal·lacions ambientals i grans muntatges artístics. Es caracteritzen sobretot per utilitzar teles d'enormes dimensions amb les que emboliquen o delimiten monuments, edificis singulars, extenses àrees de terreny, d'aigua, etc. Han dut a terme les seves instal·lacions en molt diversos llocs del món com ara Alemanya, França, Austràlia, Japó, EUA, etc.

Christo
Wrapped Cost (Costa embolicada)
1969 (durada = 10 setmanes)
304.000 m^2 de teixit especial
66.672 m de corda de niló
Little Bay
Austràlia

Es tracta d'una acció i d'una instal·lació efímera que va consistir en tapar i embolicar amb una descomunal tela blanca una superfície de la costa rocosa australiana d'uns 2 Km.

"Vam escollir la costa perquè la terra comença on acaba el mar. El mar ofereix l'únic relleu geològic real de la terra"

Christo and Jeanne-Claude - EARLY WORKS 1958-69

MITTWOCH - MONTAG 10.00-20.00, SAMSTAG BIS 24.00 MARTIN-GROPIUS-BAU BERLIN SEP. 3 - DEC 30 2001

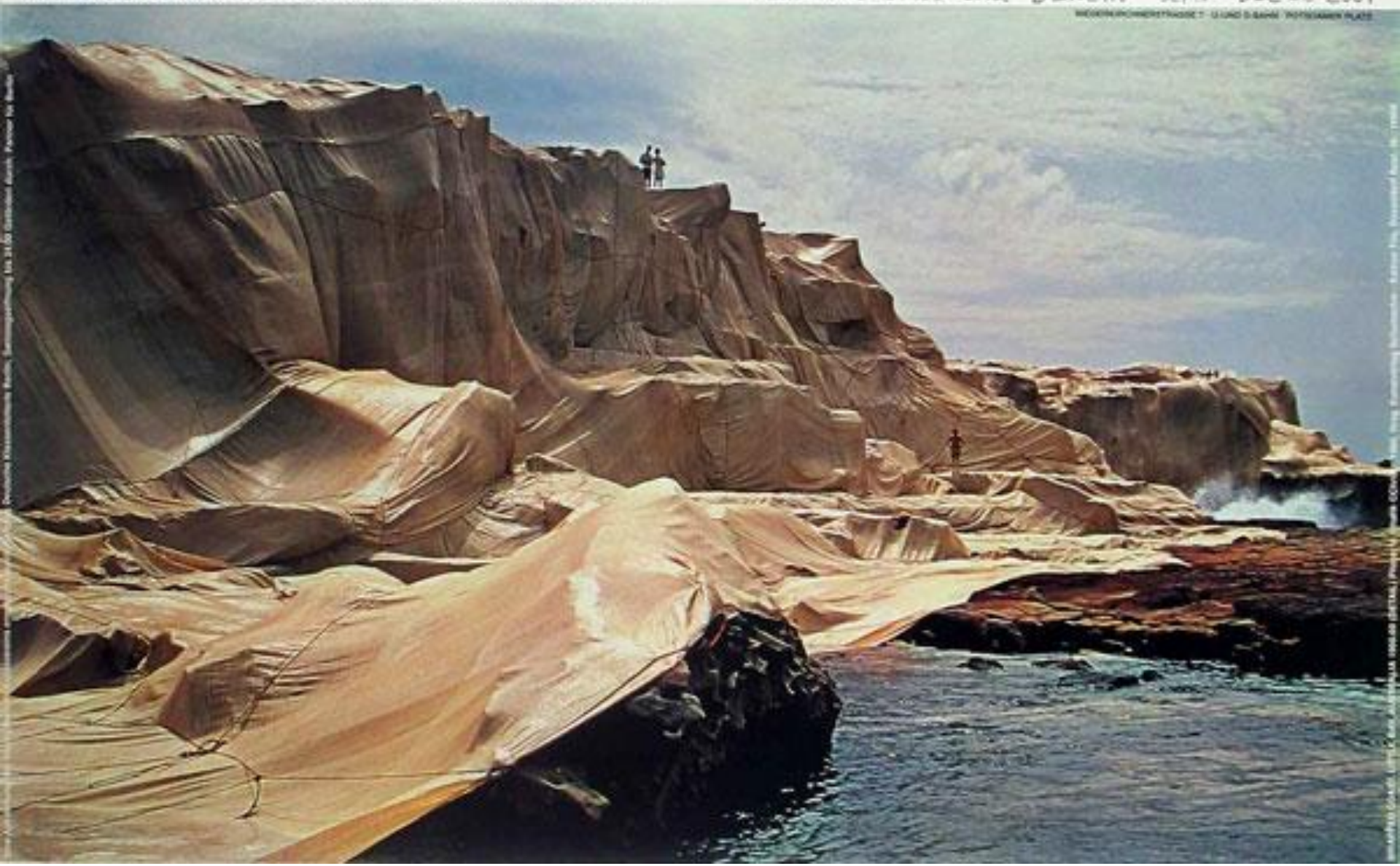

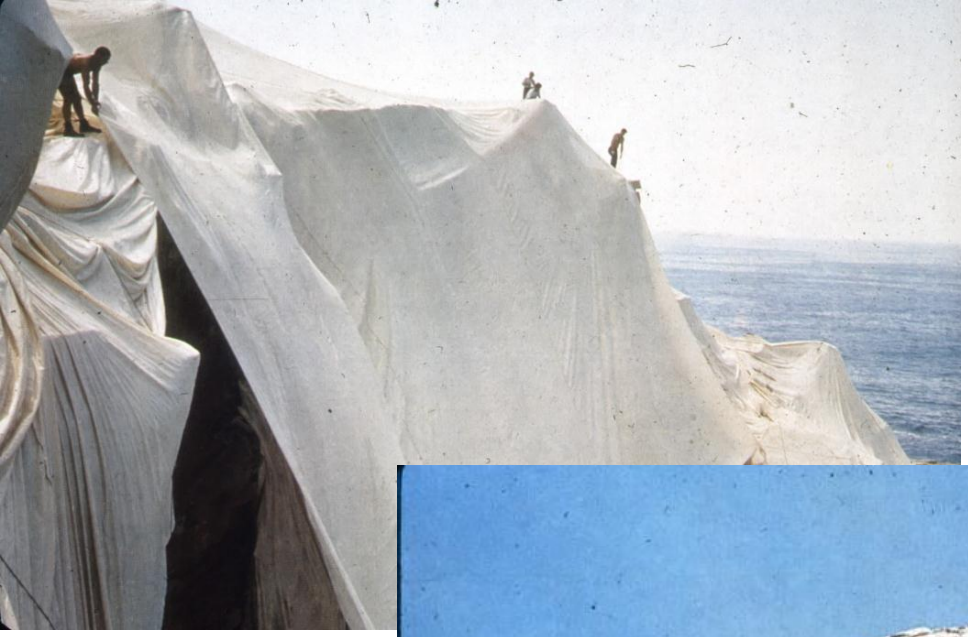

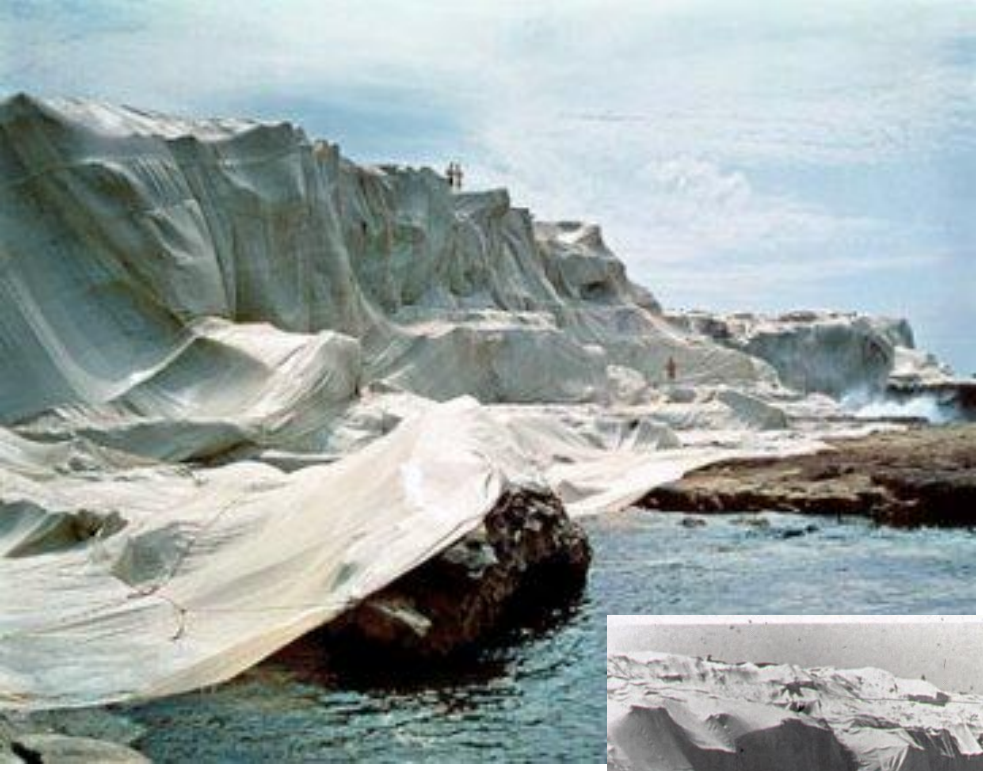

Christo & Jeanne-Claude; ***Valley Curtain***, 1970-1972; Grand Hogback, Rifle, Colorado (EUA); cortina de 12.780 m^2 de teixit de niló de color taronja; amplada = 381m, alçada = 111m als costats i 55,5m en el centre.

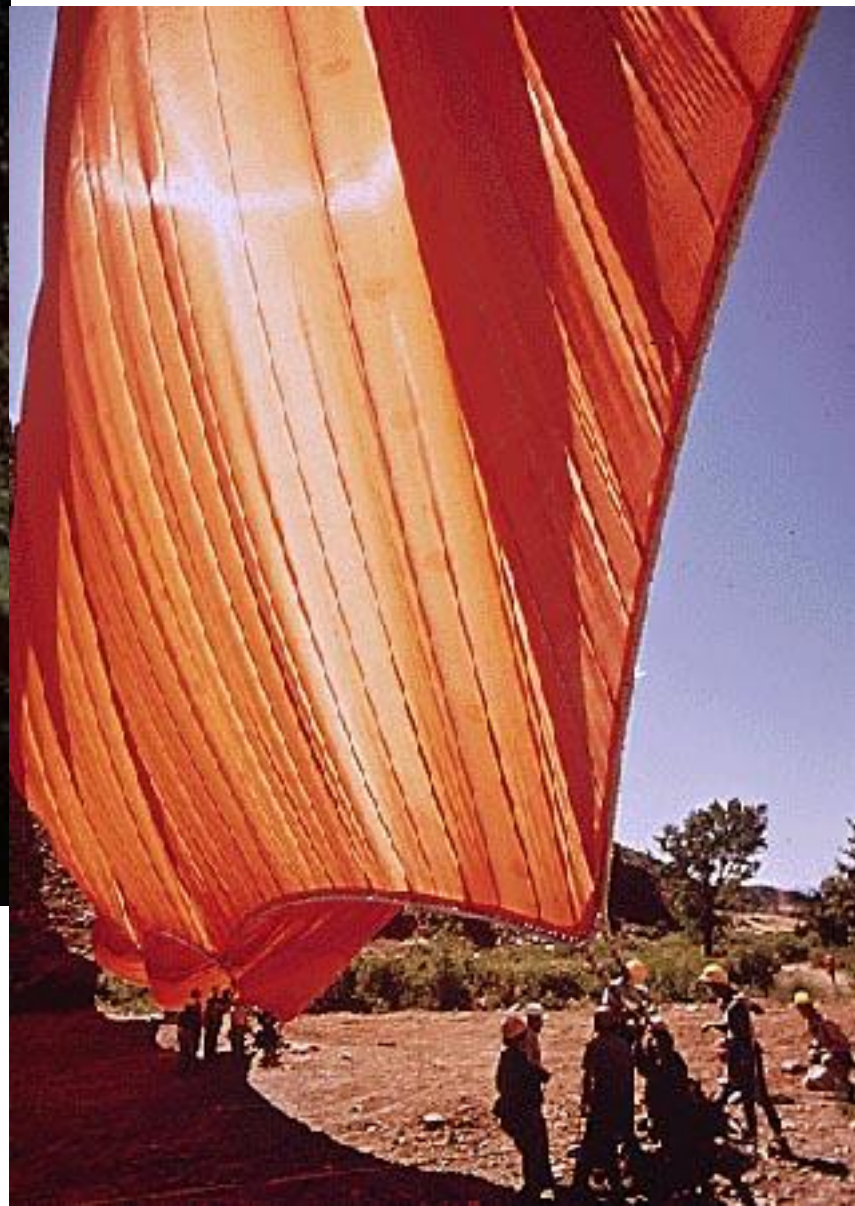

Christo & Jeanne-Claude; ***Running Fence***, 1972-1976; tanca de tela blanca de 5,5m d'alçada i 40 Km de llarg a través dels turons de Sonoma i Marin, comtats del Nord de Califòrnia (EUA). La tanca va creuar 14 carreteres i la propietat privada de 59 ramaders fins arribar a l'Oceà Pacífic prop de Celler Bay.

Running Fence, 1972-1976; 5,5m d’alçada i 40 Km de llarg; aproximadament 200.000 m2 de niló, 2.050 pals d’acer, 145 Km de cable d’acer, 350.000 ganxos per a penjar la tela.

Christo & Jeanne-Claude; ***Sourronded Islands*** (Illes envoltades), 1983, 11 illes de Biscayne Bay, a Miami, envoltades per 603.850 m^2 de teixit de polipropilè rosa que sura sobre l'aigua al voltant de les illes. Durada de la instal·lació = 2 setmanes.

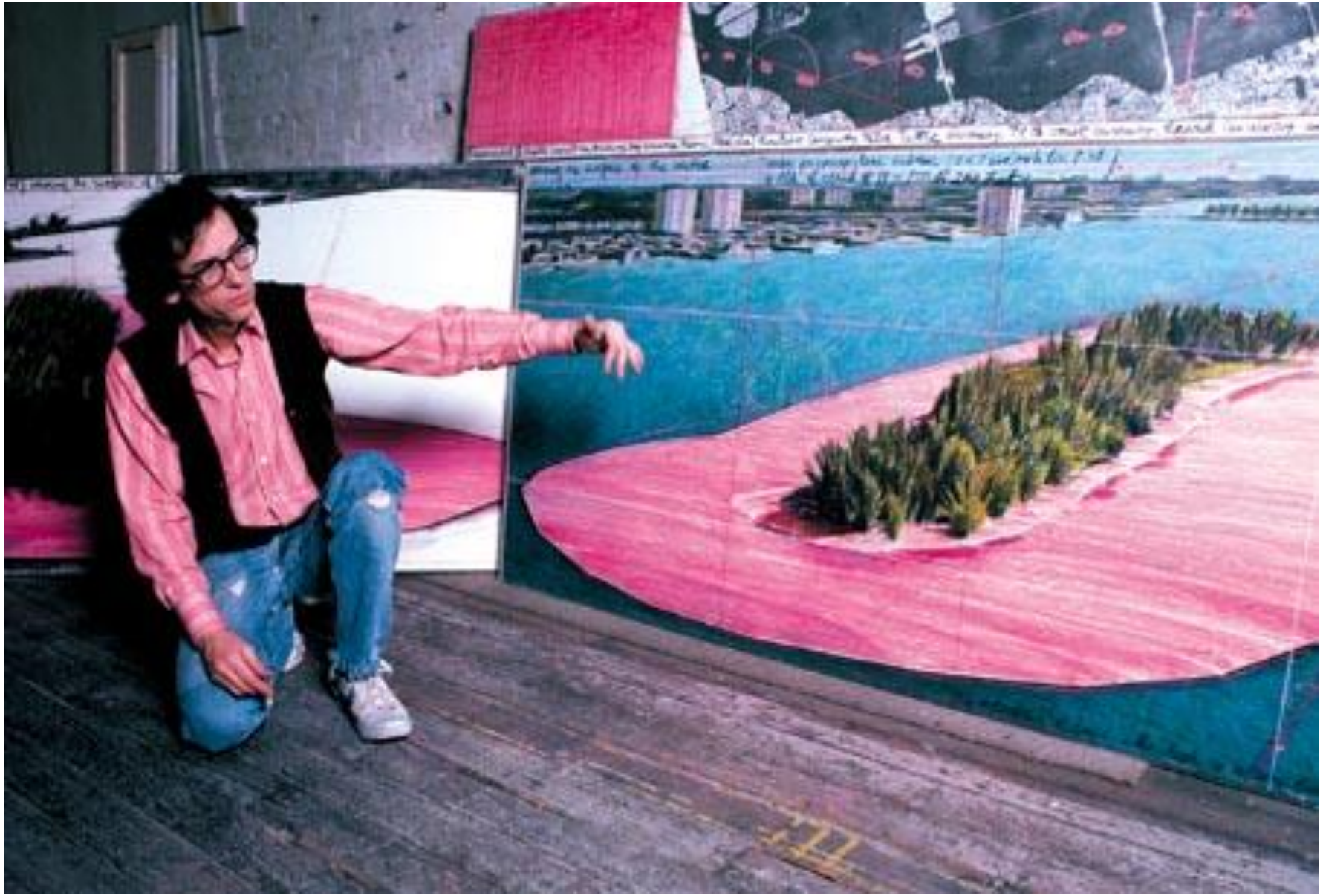

Christo davant d’un dels grans dibuixos del projecte de ***Surrounded Islands***

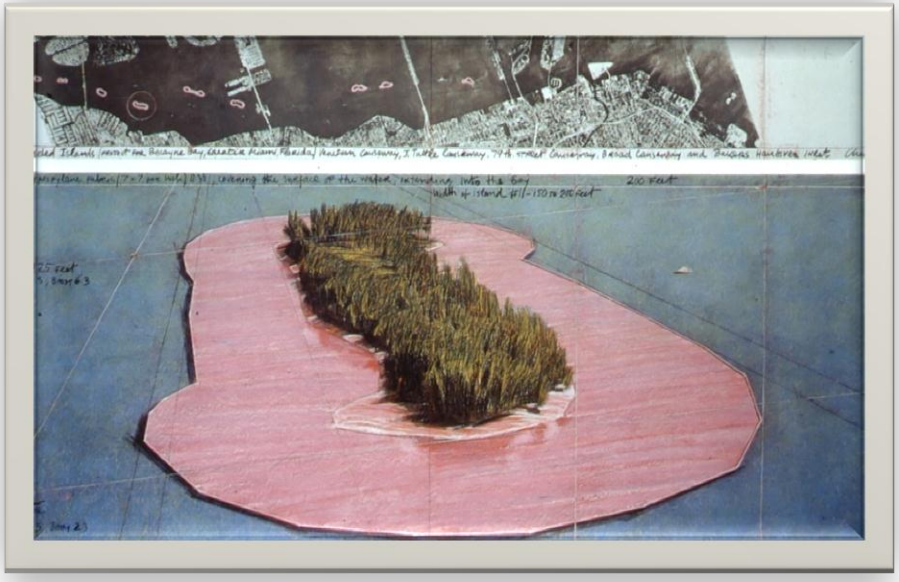

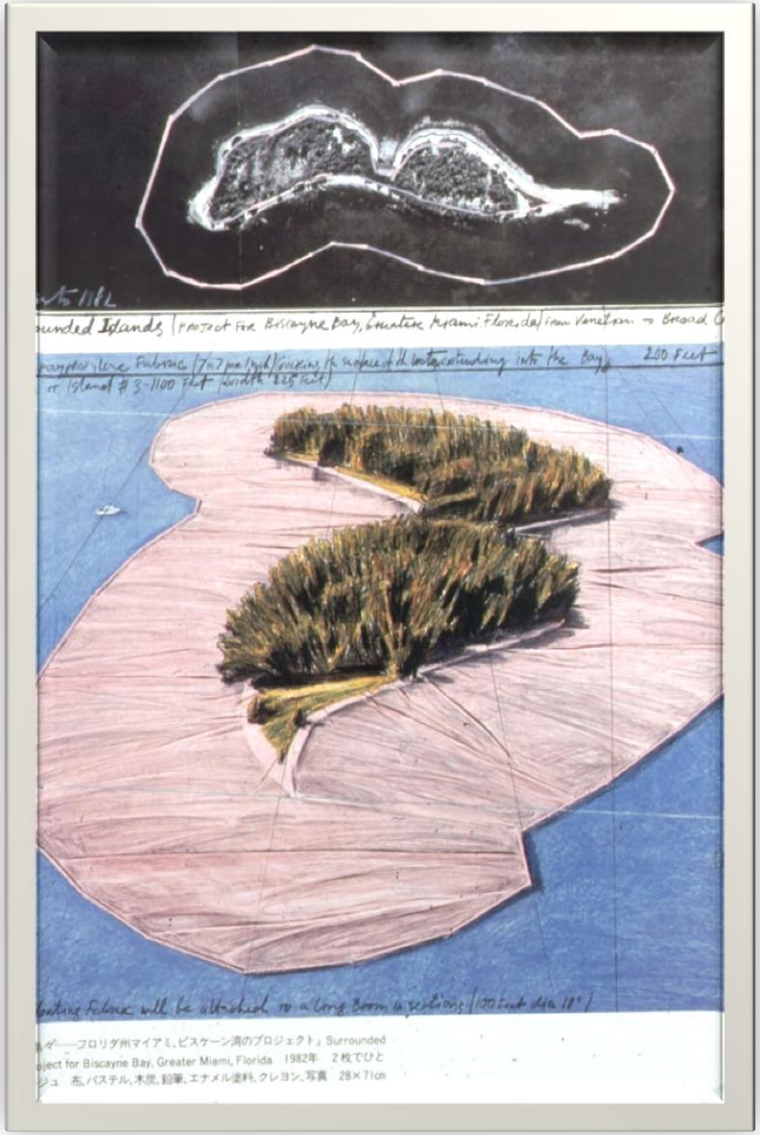

Els grans dibuixos de la idea del projecte esdevenen alhora obres artístiques. La seva venda serveix també a l'autor per a subvencionar la realització del projecte.

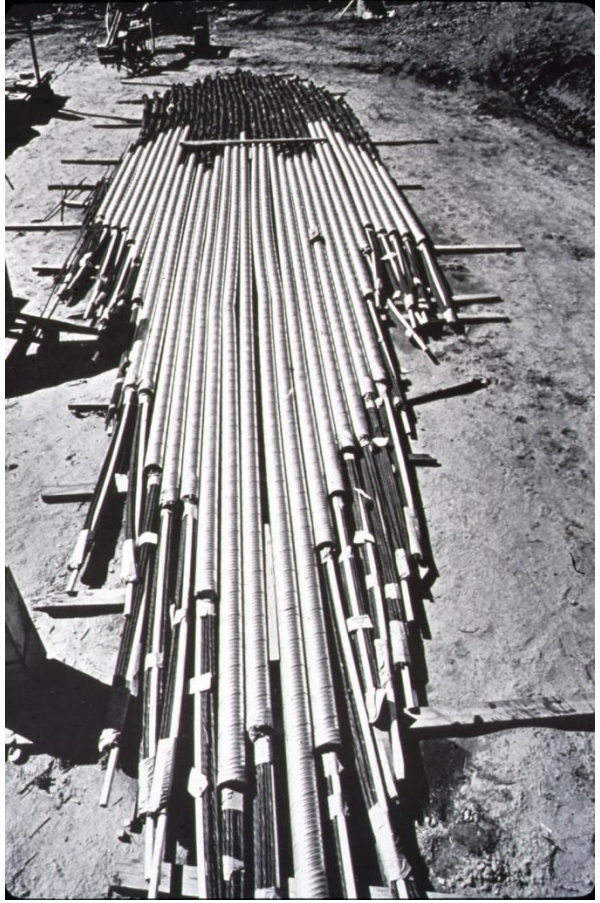

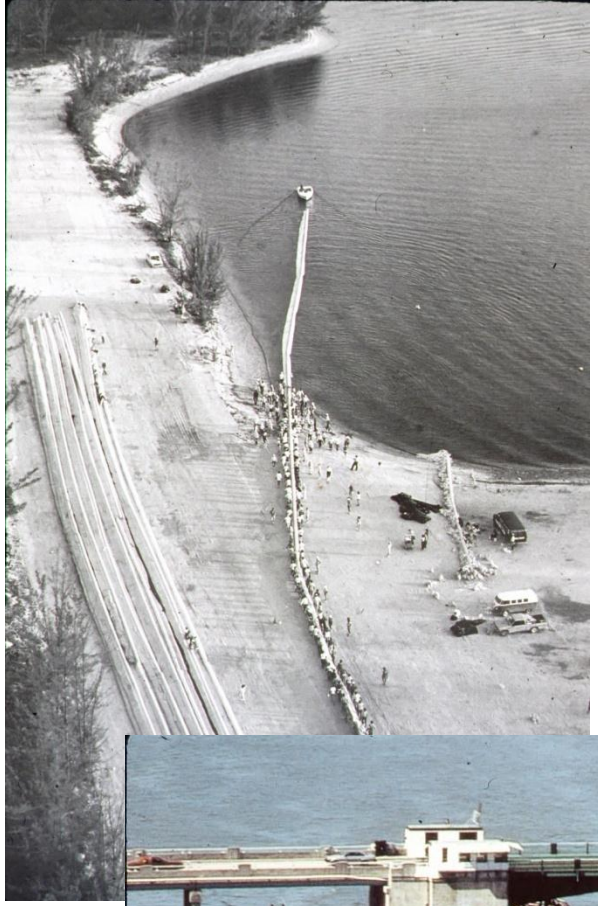

Diverses fases del transport dels retalls enrotllats de l'enorme tela del projecte de ***Sourronded Islands***

Vistes aèries de la gran instal·lació de ***Surrounded Islands***, 1983, Miami.

©1022 37/100